

erdélyi riport

H E T I H Í R M A G A Z I N
XIII. ÉVF. 40. (44.) SZÁM – 2014. OKTÓBER 17.

Závada Pál író | INTERJÚ

Az erőd még
velünk van | RIPORT

Hong Kong – Lázadásra
hangolva | HÁTTÉR

Tasnádi-Sáhy Péter október 6.-i riportja

A váradi huszonhatok

TEATRUL MAGHIAR DE STAT
CSIKY GERGELY
ÁLLAMI MAGYAR SZÍNHÁZ
TIMIȘOARA | TEMESVÁR

STAGIUNEA 2014/2015-ÖS ÉVAD

Pune-ți amprenta
pe cultura orașului

KULT CARD

Vedd kézbe a kultúrát!

**A temesvári Csiky Gergely Állami Magyar Színház
teljes évados bérlete 2014/2015-re. Csak Neked!**

**E abonamentul tău pentru
întreaga stagiune 2014/2015
a Teatrului Maghiar de Stat „Csiky Gergely”!**

INFO:

www.tm-t.ro

0356.450.606, 0752.111.803

tartalom

HETI MÉRLEG

4–6 A hét hírei

Szűcs László: Történet egy csónakban

AKTUÁLIS7–8 Cseke Péter Tamás:
Négysávós ígérek**INTERJÚ**9–10 Cseke Péter
Tamás: Sztrádatömping
a tervasztalon – Moldován
József parlamenti képviselő**INTERJÚ**11–13 Szilágyi Aladár:
A fotók szabaddá tették
a fantáziámat – Závada Pál
regényíró, szociológus**HÁTTÉR**14–15 Parászka Boróka:
Bartók: több mint fesztivál
Jobbágytelkén16–17 Ady András: Hong
Kong – lázadásra hangolva**HISTÓRIA**18–19 Borsi Balázs: Az erőd
még velünk van – a Károly-
vonal maradványai**RIPORT**20–21 Tasnádi Sály Péter:
A váradi huszonhatok**TÉKA**22 Parászka Boróka:
A nemzet neme**THALIA**23 Simon Judit: Pomádé
király eltáncolt meséje**INTERJÚ**24–25 Tasnádi-Sály Péter:
Helyezd be a macskát – Jiri
Konvalinka, Cyril Kaplan**MOZIMUSTRA**26 Kustán Magyar Attila:
Északi szelek a moziban

CÍMLAPPFOTÓ: TASNÁDI-SÁHY PÉTER

ERDÉLYI RIPIORT –
KÖZÉLETI ÉS KULTURÁLIS HETILAP
XIII. ÉVF. 40. (544.) SZÁM

FŐSZERKESZTŐ: SZŰCS LÁSZLÓ

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: MARKÓ BÉLA
(ELNÖK), TIBORI SZABÓ ZOLTÁN,
GÁLFALVI ZSOLT, VISKY ANDRÁS,
JAKOBOVITS MIKLÓS (1936-2012)

ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: STANIK ISTVÁN

KINDE ANNAMÁRIA (1956-2014)

MUNKATÁRSAK: CSEKE PÉTER TAMÁS,
KUSTÁN MAGYARI ATTILA,
PARÁSZKA BORÓKA, SIMON JUDIT,
SZILÁGYI ALADÁR, TASNÁDI-SÁHY PÉTER,
BORSI BALÁZS

MŰSZAKI SZERKESZTŐK:

BÁLINT ALÍZ, BENKŐ J. ZOLTÁN

SZERKESZTŐSÉGI TITKÁR: FODOR JUDIT

ÁLLANDÓ SZERZŐK: GÁL MÁRIA,
KÖRÖSSI P. JÓZSEF, SIKE LAJOS, SZÉKEDI
FERENC, SZÉKELY ERVIN, ZSEHRÁNSZKY
ISTVÁN, VARGA MELINDA, TAMÁS PÁL
DESIGN: MIHÁLY LÁSZLÓA KÓS KÁROLY AKADÉMIA ALAPÍTVÁNY
MEGBÍZÁSÁBÓL KIADJA

A RIPIORT KIADÓ KFT., NAGYVÁRAD.

FELELŐS KIADÓ: SIMON JUDIT
ÜGYVEZETŐ IGAGZGATÓ: BÉRES ATTILA
ADMINISZTRÁCIÓ: POZMAN ERIKA,
DUNSOARA BRIGITTA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

410161 NAGYVÁRAD (ORADEA),
MAGNOLIEI U. 29.

TELEFON/FAX: +40/259/419-924

E-MAIL: RIPIORTKIADO@GMAIL.COM

ELŐFIZETÉSI DÍJSZABÁSAINK: 3 HÓNAPRA
30 LEJ, 6 HÓNAPRA 50 LEJ, EGY ÉVRE 90 LEJ.MAGYARORSZÁGI ELŐFIZETÉSI DÍJAK:
3 HÓNAPRA 5.000 FORINT, 6 HÓNAPRA
8.500 FORINT, EGY ÉVRE 15.000 FORINT.

BANKSZÁMLASZÁM:

RON: BANCA TRANSILVANIA ORADEA

RO57 BTRL 0050 1202 5360 21XX;

HUF: BANCA TRANSILVANIA ORADEA

RO30 BTRL 0051 2202 5360 21XX –

SWIFT: BTRLRO22.

KÉSZÜLT A NAGYVÁRADAI

EUROPRINT NYOMDÁBAN.

FELELŐS VEZETŐ: DERZSI ÁKOS

ISSN 1583-3402

■ **Megőrizte eddigi fölényét** a Fidesz-KDNP a vasárnapi magyarországi helyhatósági választáson, Budapesten Tarlós István (49%) szerzett újabb mandátumot, Bokros Lajost (35%) megelőzve. Nőtt a Fidesz fölénye a fővárosi közgyűlésben. A nagyvárosok közül a baloldal csupán Szegeden (Botka László, MSZP), továbbá hét budapesti kerületben tudott győzni, Békéscsabán a Jobbik támogatta független jelölt nyert. A vártnál is könnyebben szerzett új mandátumot Miskolcon a nagyváradi származású Kriza Ákos. Lapzártánk után dőlt el, hogy Salgótarjánban a baloldal jelöltje megőrizte-e rendkívül kicsi, pár szavazatos előnyét. A részvételi arány országosan 41,68 százalék volt.

■ **Turos Lóránd az egyetlen** jelölt az Országos Audiovizuális Tanács alelnöki tiszt-ségére, mely azt követően üresedett meg, amikor Viorel Vasile Buda lemondott. Turos Loránd már szeptember 22-én megpályázta a tiszt-séget. Viorel Vasile Buda szeptember 16-án jelentette be, hogy lemond az alelnöki funkcióról, mivel nem ért egyet a CNA új szervezési és működési szabályzatával, amely az elnök hatáskörét korlátozza.

■ **Újra Vákár Istvánt, az RMDSZ színeiben megválasztott alelnökét bízta meg az elnöki teendők ideiglenes ellátásával a Kolozs Megyei Tanács. Az elnöki tisztség azt követően üresedett meg, hogy a korrupció gyanújával letartóztatott és hónapok óta vizsgálati fogságban levő Horea Uioreanu lemondott az elnöki tisztségről. Az időközi választásig Vákár vezetheti a megyei önkormányzatot, akinek immár másodszor szavazott bizalmat a jobboldali többséű testület.**

A román többség és magyar kisebbség közti párbeszéd hiánya aggasztja az amerikaiakat, ezért az Egyesült Államokban bejegyzett emberjogvédő szervezet, a Project on Ethnic Relations (PER) újra szerepet vállalna a két közösség közti párbeszéd kialakításában.

Az amerikai szervezet képviselői informális találkozót tartottak a román pártok és RMDSZ képviselői között, hogy elősegítsék a román-magyar párbeszédet Székelyföld területi autonómia-tervezete kapcsán. Sepsiszentgyörgyön a civil szféra, egyházak, sajtó és intézményvezetők véleményét próbálták feltérképezni.

A Project on Ethnic Relations volt igazgatója, Allen Kassoff (*fotó*) emlékeztetett, ők 2005-ben kivonultak Romániából, de most román politikusok hívták őket, akik úgy értékelték a Székelyek Nagy Menetelése után, hogy feszült a helyzet, és a húsz évvel ezelőtti megegyezést újra kell értékelni. Kassoff rámutatott: a neptuni megegyezésről az RMDSZ-en belül is vita volt, de az nem volt hiábavaló, mert megalapozta a szövetség későbbi kormányzati szerepvállalását.

Az emberjogi szakember szerint Romániában születtek eredmények a kisebbségvédelem terén de, de azok gyakorlatba ültetése nem mindig valósult meg. Szerinte a románok is tudatában vannak, hogy kommunikációs problémák

vannak, érzik, jobban oda kellene figyelni a magyar közönség igényeire, viszont általában elutasítják az autonómiát.

Navracsics Tibor nem kaphatja meg a neki szánt EU-biztosági portfóliót. Az Európai Parlament kulturális és oktatási bizottsága szerint Navracsics Tibor alkalmas ugyan EU-biztosnak, de a testület nem támogatja, hogy a kultúra, az oktatásügy, az ifjúsáspolitikája és az uniós polgárság portfólióját kapja meg. Navracsics, akinek írásban kellett válaszolnia a pótkérdésekre, feleleteiben részben elhatárolódott a budapesti kormánypolitikától. Azt mondta, ő elkételezett Európa- és EU-párti, ezt tartásák szem előtt a bizottság tagjai, ne más kritériumok szerint döntsének.

A biztosjelölték zömét, köztül a román jelöltet jóváhagyták az Európai Parlament illetékes szakkbizottságai. Navracsics mellett a cseh liberális Vera Jourová (jogérvényesülés, fogyasztóvédelem, nemek közötti egyenjogúság) és a francia Pierre Moscovici (gazdaság és pénzügyek) is kapott pótkérdéseket, amelyekre válaszolnia kellett írásban.

A brit konzervatív Jonathan Hillnek (pénzügyi stabilizáció, pénzügyi szolgáltatások) meg is kell újra jelennie az EP-bizottság előtt. A spanyol Miguel Arias Canete (éghajlat-

és energiapolitika) ügyében is késett a döntés. Vele szemben az energiaszektorban való érdekeltségei miatt az összeférhetetlenség gyanúja merült fel, végül alkalmasnak találták.

Elbukott az ipari és energiaügyi, valamint környezetvédelmi bizottságban Alenka Bratusek kinevezése. Vele az volt a gond, hogy saját magát jelölte leköszönő kormányfőként. Bratusek visszalépett, helyette Tanja Fajon lehet Szlovénia EU-biztosa, aki részben cserélhet bizonyos feladatköröket a magyar jelölttel.

Az egész román társadalomnak harcolnia kell a felejtés ellen, hogy a történelem sötét időszakai ne ismétlődhesse-
nek meg – jelentette ki Valeriu Zgonea, a képviselőház elnöke a romániai holokausztról rendezett megemlékezésen. A házelnök a deportálások kezdé-
tének 73. évfordulóján beszélt a bukaresti Holokauszt Emlék-
műnél *(fotó)*.

Dean Thompson, az Egyesült Államok külképviseletének megbízott vezetője rámutatott, a második világháború előtt még több mint 700 ezer zsidó élt Romániában, ma alig négyezren maradtak. Úgy vélte, el kell mondani az iskolákban a gyerekeknek az igazságot az Antonescu-rezsim negyedmillió áldozatot követelő népirtásáról, hogy az soha többé ne ismétlődhessen meg.

A román állam csak a kétezres évek elején ismerte el, hogy az Antonescu vezette kormány felelős volt a zsidó származásúak megöléséért az 1941-44-es időszakban. A bukaresti vezetők korábban kizárólag Magyarország felelősségét hangsúlyozták az észak-erdélyi területekről deportált zsidók vonatkozásában.

Kolozsváron, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház által szervezett holokauszt megemlékezésen leleplezték Adorjáni Endre szobrászművész alkotását. Fejér Olivér és Kerékgyártó Imola lelkészek szóltak az egybegyűltekhöz. Fejér kiemelte, egy nemzet emlékeztetének elvesztése olyan, mint amikor az egyénnel történik ez: megfosztja az embert saját magától. Kelemen Hunor, az RMDSZ elnöke szerint az egyén csak akkor lehet szabad, ha a körülötte élők is szabadok. És bár az egyéni és kollektív felelősségről sokat lehet beszélni, nem biztos, hogy a XXI. századi ember valóban megérti: hogyan történhetett meg, hogy emberek millióit gettókba zártak, haláltáborokba küldtek, csak azért, mert zsidók voltak.

Schwartz Róbert, a Kolozsvári Zsidó Hitközség elnöke elmondta, ha vállaljuk az erkölcsi felelősséget, és mindent megteszünk, hogy többé ne forduljon elő hasonló tragédia, akkor reménykedhetünk egy jobb világban.

Pontáék elhallgatott lakásai

Az Országos Feddhetetlenségi Ügynökséghez (ANI) fordult Ludovic Orban, a Nemzeti Liberális Párt (PNL) alelnöke, mert felfedezte, hogy

Victor Ponta nem tüntette fel a vagyonnyilatkozatában a felesége tulajdonában lévő három lakást. Az ellenzéki politikus felszólította az ANI-t, állapítsa meg, hogy a miniszterelnök és államfőjelölt megszegte a törvényt és hamisan nyilatkozott a vagyonáról. A jogszabály előírásai szerint a köztisztviselőknek a házastársuk és az eltartásukban lévő gyermekeik javait is fel kell tüntetniük a dokumentumban. „Ponta arra gondolhatott: a választóknak nem tetszene, ha megtudnák, hogy 42 évesen hét lakása van, nem beszélve más ingatlanokról” – mondta Orban. Hozzátette, ha egy héten belül nem kap választ az ANI-től, az ügyészséghez fordul.

Ponta szóvivője, Gabriela Firea szerint a miniszterelnök azért nem tüntette fel mind a hét lakást a vagyonnyilatkozatban, mert a szóban forgó három ingatlan még a házasságuk előtt került a felesége birtokába.

Tisztelebeli konzul Szörényváron

Magyar tisztelebeli konzulátust avattak fel a dél-romániai Szörényváron (Drobeta-Turnu Severin). A képviselőlet az évtizedek óta a Duna-parti városban élő Molnár Endre vállalkozó vezeti.

vezércikk

SZÜCS LÁSZLÓ

Történet egy csónakban

Kisvárosi polgármester panasolja, nem tud mit kezdeni azzal, hogy az önkormányzatban néhány tanácsos folyamatosan árt és betart nekik azzal, hogy a lakosokat félretájékoztatva, a helyi vezetők ellen hangolva hisztérikus állapotokat gerjeszt a településen. Tegyük hozzá, a kisvárosban zömében magyarok laknak, a helyi tanácsban az RMDSZ rendelkezik kényelmes többséggel, s a panasz értelemszerűen a néppártosokra vonatkozik. Szemléletes képpel érzékelteti is a helyzetet: ülünk a hánykolódó csónakban, mi evezünk, ők pedig a léket tágtíják, vágják.

Annak ellenére, hogy az előljáró fentiekben megfésült, nyomdafestéket tűrhetővé tett szavait őszintének, mi több, hitelesnek érzem, s a helyi viszonyokat ismerve nincs is okom kétségbe vonni igazságtartalmát, azt kell mondanom neki, hogy ettől nem hatódom meg. – Ember, hát ti vagytok többségben – mondom, mintha nem tudná – még a helyi média is a ti kezetekben van, ez a második mandátumod, neked igazán bírnod kellene a gyűrődést. Azt is hozzáteszem, hogy az ellenzék a világ minden részén többnyire addig „konstruktív”, amíg az erre vonatkozó első nyilatkozatot el nem felejtik a választók. Márpedig az hamar megy.

Ha az állampolgár inkább hisz néhány lejárató szándékú szóbeszédnek, akkor megette a fene, a közösség ott olyan vezetőket is érdemel. Amúgy meg, osztom ingyen a jó tanácsot, nem elég hasznosan dolgoznotok, vinni a település ügyeit, de ma már az sem mellékes, hogy helyi szinten is eredményesen kommunikáljatok, a pletykák ellen ez elég jó orvosság lehet.

Ahogy polgármester barátom a fejét ingatja, mindinkább érzékelem, hogy bölcsességeimmel nem sokra megyek nála. Visszaautalva csónakos hasonlatára, azt mondja, igazából nem is azzal a két-három ellenzéki tanácsossal lenne a bajuk, akik pár éve még velük együtt dolgoztak, azt a vizet, ami ezek miatt a csónakba beszivárog, még könnyedén ki is tudnák merni. – A háttérükkel nem tudunk mit kezdeni – kezd rávilágítani az igazi gondjára. – Értsd meg, zavarban vagyunk – folytatja – nem tudjuk miként kezelni azt a helyzetet, hogy miközben az országos vezetőink kapcsolata láthatóan egyre jobb a Fidesszel, a kormánnyal, tárgyalnak, találkoznak, épülget a bizalom, közben „idekint” érdemben semmilyen változást nem érzékelünk. Hiszen odaátról továbbra is gőzerővel támogatják azokat, akik velünk ellenségesek, s ez nem politikai versengés, érvek küzdelme, hanem jól megtervezett lejárató kampány. Úgy érzékeljük, semmi sem drága azért, hogy a mi erőnk gyengüljön. Hát ezért vagyunk zavarban. Arról már nem is szólva, hogy közben a másik fronton, megyeszékhelyen, fővárosban, néha itt helyben is a románsággal, a hatalommal, a bürokráciával nekünk kell nap mint nap megvívunk a magunk harcát költségvetésért, fejlesztésért, projektekért, egyáltalán azért, hogy szóba álljanak velünk. Bizonyísten, ez utóbbi küzdelem általában kevésbé sportszerűtlen, pedig nem is egy nyelvet beszélünk.

Mit is tehetnék hozzá ehhez? A víznek, s értse most ez alatt mindenki, amit akar, teljesen mindegy, hogy az evezőt forgatót vagy a csónakot süllyesztőt nyeli el.

röviden

■ **Jogerősen két év négy hónap szabadságvesztésre ítélték a bukaresti törvényszék Sorin Roșca Stănescut, a Nemzeti Liberális Párt szenátorát, korábbi újságíróját a Rompetrol-ügyben. Ugyanabban az ügyben ugyancsak letöltendő, két év nyolc hónapos börtönbüntetésre ítélték Sorin Pantiș volt távközlési minisztert. Stănescut bennfentes információk felhasználásával, valamint bünszervezet támogatásával vádolták, Pantișt pedig a piac manipulálásával, illetve szintén bünszervezet támogatásával.**

■ **Nem emelt kifogást a román versenytanács az ellen, hogy az OTP Bank Románia megvásárolta a romániai Millennium Bankot a portugál Banco Comercial Portugues-től. A felek július 30-án jelentették be a vásárlást, a vételár 39 millió euró volt. A Millennium Bank tavaly év végén 2,83 milliárd lej (635 millió euró) mérlegfőösszeget ért el, ami 0,8 százalékos piaci részesedésnek felelt meg, ezzel a 22. volt a romániai bankpiacon. Az akvizíció után az OTP Bank Románia piaci részesedése 2,1 százalékra nő, amivel a 11. helyre lép elő a romániai bankok között.**

■ **Trandafir Norbert úszóbajnok belépett az RMDSZ-be – jelentette be Peti András a marosvásárhelyi RMDSZ tevékenységi mérlegét ismertető sajtótájékoztatón. A szervezet elnöke szerint ez remélhetőleg arra bátorít majd másokat is, hogy vegyenek részt a közösségi munkában. „Együtt tudunk működni a sport területén is, remélve, hogy a vásárhelyi sportolók nem hagyják el a várost” – toldotta meg Peti szavait Trandafir Norbert.**

▷ „Igyekszünk az egész országban biztosítani a konzuli érdekvédelmet. Megnyílt a Vidin-Calafat Duna-híd és nagyon megnőtt az átmenő kereskedelmi forgalom, illetve a turizmus is a Vaskapu környékén, a régi Bánság déli részén” – magyarázta Zákonyi Botond bukaresti magyar nagykövet, mi indokolja a szörényvári képviselet megnyitását. Az olteni (Dolj, Gorj, Mehedinti, Olt, Vâlcea) megyék tartoznak az új konzuli területhez, amelyek távol esnek a hagyományos magyar misszióktól.

Molnár Endre elmondta: már azelőtt, hogy kineveztek volna tiszteletbeli konzulát, és kihelyezték volna a magyar címet és zászlót az irodára, eljárt bajbajutott magyar turisták és kamionosok ügyében, akik hozzá fordultak segítségért. A tiszteletbeli konzul nem tagja a magyar diplomáciai testületnek, nem kap fizetést, de kinevezéséhez ugyanúgy szükséges a román fél hozzájárulása, mint a rendes konzulok esetében.

Magyarországnak Iasi-ban és Konstancán van még tiszteletbeli konzuli irodája Romániában. A temesvári képviseletre még nem nevezték ki a közelmúltban elhunyt Pánczél Zoltán tiszteletbeli konzul utódját.

Ponta pótolja Kelemen

Traian Băsescu államfő elnöki rendelettel felmentette kormányzati tisztségeiből

Kelemen Hunort. Az RMDSZ vezetője augusztus 1-jén nyújtotta be lemondását a miniszterelnök-helyettesi és kulturális miniszteri tisztségről. Az államfő azt mondta, három hónapig hiába várta, hogy Victor Ponta kormányfő más tisztségviselőt jelöljön Kelemen Hunor helyére. Mivel nem neveztek ki ideiglenes minisztert a kormány tagjai közül, az államfő szerint a kulturális tárca miniszter nélkül maradt.

A koalíciós megállapodás szerint a kulturális tárca élére az RMDSZ jelölhet minisztert, aki miniszterelnök-helyettesi tisztséget kap a kabinetben. Az RMDSZ Biró Rozália szenátort javasolta a posztra, de az államfő őt alkalmatlannak találta.

Băsescu végül megbízott kulturális miniszterré és miniszterelnök-helyettesé Victor Ponta kormányfőt nevezte ki. Ponta 45 napig láthatja el ideiglenesen a miniszteri hatásköröket. Kelemen Hunor előzőleg Korodi Attila környezetvédelmi minisztert javasolta ideiglenes utódjául a két kormányzati tisztségre. Ponta azonban úgy döntött, maga vállalja ezt a két posztot.

Nem finomkodnak a Lukoillal

Az orosz Lukoil újraindítja a leállított ploiesti-i Petrotel kőolaj-finomítót – közölték a vállalat vezetői. Előző nap Traian Băsescu államfő kijelentette: Románia nem tűri el, hogy a Lukoil fenyegetőzéssel próbáljon leállítani egy büntügyi vizsgálatot. Ha az orosz cég Romániában akar maradni, be kell tartania a román törvényeket. Az elnök arra utalt, hogy Vlagyimir Nyekraszov, a Lukoil-csoport alelnöke kilátásba helyezte, bezárják a ploiesti-i kőolaj-finomítót, miután az ügyészség zárolta annak nyersanyag- és árukészletét. Az orosz csoport romániai vállalatának vezetőjét 230 millió eurós kárt okozó pénzmosással és adócsalással gyanúsítják.

Oleg Malginov, Oroszország bukaresti nagykövete nem kívánja „érzelmi megnyilatkozásokkal terhelni” a Lukoil körüli politikai vitát, amelynek a nyelvezete szerinte túllépte a nemzetközi kapcsolatokban elfogadott kereteket.

Victor Ponta miniszterelnök elhárította az államosítás gondolatát, politikai ellenfele nyilatkozatát pedig „rozzant állapotának” és „felindultságának” tulajdonította.

A Legfelső Bírói Tanács az igazságszolgáltatásra nehezedő nyomásként értékelte azt, hogy Victor Ponta nyilvánosan felhívta a Petrotel Lukoil vezérigazgatója ellen eljáró ügyész figyelmét: a kőolaj-finomító bezárása jelentős adóbevétel-kiesést jelentene, és munkahelyeket veszélyeztetne.

Négysávos ígéretetek

Az autópályák helyett a gyorsforgalmi utak építése élvez prioritást a kormány 2030-ig szóló infrastruktúrafejlesztési terve szerint. Az utépítési stratégia egyik újdonsága, hogy az egyik sztráda Kovászna megyét is átszelné. CSEKE PÉTER TAMÁS összefoglalója.

656 kilométer új autópálya megépítésével számol 2030-ig a kormány közvitára bocsátott hosszú távú infrastruktúrafejlesztési terve (master plan), amelyet Kolozsváron ismertett Ioan Rus szállításiügyi miniszter. A sztrádák mellett több mint 2400 kilométer gyorsforgalmi út és 3000 kilométer transzregionális út épülne a következő tizenöt évben. Románia jelenleg 644 kilométer forgalomnak átadott autópályával és 0 kilométer gyorsforgalmi úttal rendelkezik. A tervben szereplő sztrádák és gyorsforgalmi utak munkálatainak összköltsége mintegy 25 milliárd euró (áfa nélkül).

Autópálya Háromszéken át A terv szerint hat új autópálya épülne Romániában: Nagyszeben–Brassó (103 km), Ploiești–Comarnic (49), Craiova–Pitești (115), Comarnic–Brassó (54), Brassó–Bákó (158) és Gyalu–Bors (177 km). Amint a mel-

Ioan Rus,
a szállítási
tárca vezetője
prezentálta
a master plant

Gyorsforgalmi út épül több olyan nyomvonalon is, amelyre korábban autópályát terveztek, például Marosvásárhely és Iași között

lékelt térképből kiderül, Románia az Ártánd-Bors határátkelőtől már csak Marosvásárhelyig kívánja megépíteni a 11 éve elkezdett észak-erdélyi autópályát, Marosvásárhelyt Brassóval gyorsforgalmi út kötné össze. A nagylaki határátkelőhelyet Bukaresttel összekötő dél-erdélyi pályát pedig nem Nagyszeben mellett, az Olt völgyén vezetné át a Kárpáton, amint azt korábban tervezte, hanem Brassó mellett, a Prahova völgyén. Eddig ez a terv váltotta ki a legélesebb bírálatokat. A romániai szállítók szövetsége és a pitești-i Dacia gyár nyomatékosította: azt szeretnék, ha az Olt völgyén át autópálya kötné össze Dél-Romániát Erdéllyel a tervezett gyorsforgalmi

út helyett. Az autópályák Székelyföldet sem kerülnék el teljesen. Brassót az Ojtozi szoroson keresztül kötnék össze a moldvai Bákóval. Ez a sztráda Kovászna megyét is átszelné.

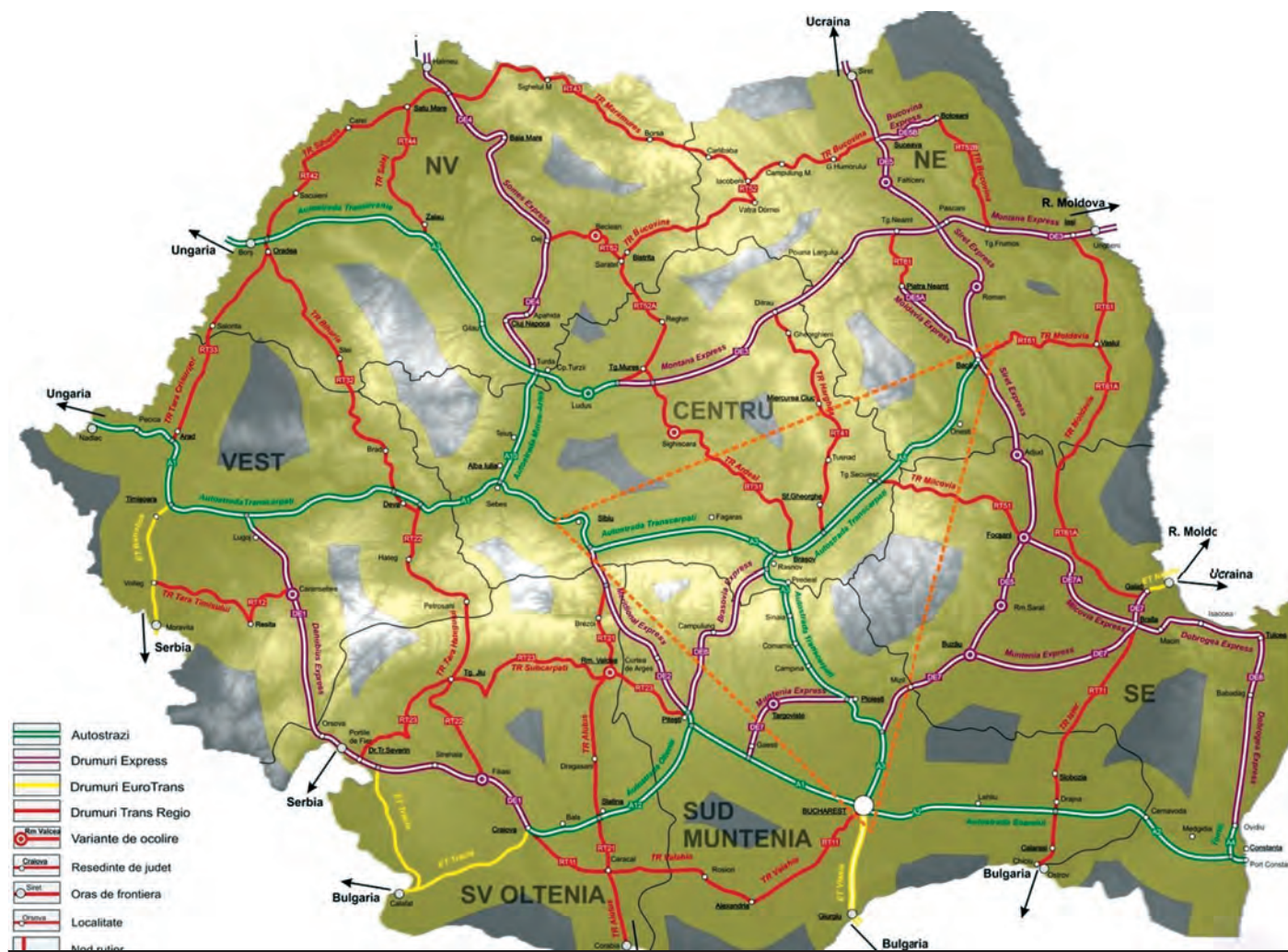
A kormány 17 gyorsforgalmi utat építene, ezek összhossza 2400 kilométer. Gyorsforgalmi út épül több olyan nyomvonalon is, amelyre korábban autópályát terveztek (például Marosvásárhely és Iași között). A magyar-román államhatárral párhuzamosan haladó Arad-Szatmárnémeti út, valamint a Nagyvárad-Déva, Szatmárnémeti-Zilah, Marosvásárhely-Brassó, és Sepsiszentgyörgy-Gyergyószentmiklós országutak transzregionális besorolást kaptak.

Rus: ez nem visszalépés Ioan Rus szállításiügyi miniszter a parlament szállításiügyi kérdésekkel foglalkozó bizottságai előtt is bemutatta korábban a tervet. Elmondta: a master plan a 2014-2030-as időszakra határozza meg Románia fejlesztési elképzeléseit a szállításban, és a közúti mellett a vasúti, vízi, és légi közlekedésben tervezett fejlesztésekre is kiter. Hangsúlyozta, hogy a hosszú távú infrastruktúrafejlesztési tervet nem a politikusok, nem is a kormány, hanem egy erre szakosodott cég készítette a forgalmi statisztikák és a szükségletek alapján. Úgy vélte, a terv csak kis mértékben módosul a közvita során. A dokumentum a hamarosan elkészülő környezeti hatástanulmánnyal együtt alkotja majd Románia infrastruktúra-fejlesztési operatív programját, amelyet a kormány határozatban fogad majd el, Rus akkora ígérte a munkálatok határidejének rögzítését is.

A tárcavezető elmondta, Románia EU-s forrásokból, saját forrásokból, magántőkéből és hitelekkel szeretné finanszírozni a tervezett utépítéseit. Hozzátette, az EU első sorban a számára is fontos európai korridorok kiépítését finanszírozza. Arra a kérdésre, hogy miért nem ad pénzt az EU az észak-erdélyi pálya Kolozsvár és Bors közötti szakaszának az építésére, Ioan Rus csak annyit közölt: „egyelőre nem ad”.

Boagiu: „Kétlem, hogy Brüsszel erre rábólint”

A Ioan Rus által bemutatott fejlesztési terv egyik legvehemensebb kritikus a Anca Boagiu, volt szállításiügyi miniszter. A *ziare.com* portálnak adott interjújában az ellenzéki Demokrata Liberális Párt (PDL) politikusa elsősorban azt kifogásolja, hogy Pitești-et a master plan szerint nem autópálya, hanem gyorsforgalmi út köti majd össze. Emellett szerinte a tervbe vett munkálatok becsült költségeit „hasból”, nem hatástanulmányok alapján állapította meg a kormány. A volt miniszter megkérdőjelezte Rusnak és Ponta kormányfőnek azt az ígéretét, hogy a Pitești-Nagyszeben gyorsforgalmi utat később autópályává bővítik. „Hogyan képzelik ezt? Átfúrják az Olt völgyét, hogy helyet csináljanak a gyorsforgalmi útnak, majd később ismét kivezényelik a fúrógépeket és szélesítik a nyomvonalat?” – érvelt Boagiu. Emlékeztetett arra, hogy a Pitești-Nagyszeben autópályának a IV-es pánerurópai korridor részeként, az EU finanszírozásával 2016-ig el kellene készülnie, és erre Románia annak idején vállalatást tett. Sőt a volt miniszter mandátuma idején a sztrádaterv is elkészült, a hatástanulmánnyal együtt, jelentő összegért. Ha gyorsforgalmi út épül helyette, uniós támogatással, akkor újra kell készíteni a tervet a hatástanulmányokkal együtt, és jóvá kell hagyni az Európai Bizottsággal. „Kétlem, hogy Brüsszel erre rábólint” – jelentette ki Boagiu, aki szerint a sztráda megépítése azért is fontos az Olt völgyén át, mert Románia két fontos exportörét, a craiovai Ford üzemet és a pitești-i Dacia gyárat szolgálná ki.

Rus egyébként a jelenlegi útépitések vontatottságát a korrupciós és peres ügyek hatásaival magyarázta. Ezt az Erdélyt Dél-Romániával összekötő magashegyi Transalpina út helyzetével példázta. Megemlítette, ezt azért nem tudták egyelőre hivatalosan átadni, mert az építőt is, a munkálatok biztosítóját is bebörtönözték, a bíróság pedig műszaki és pénzügyi szakértői véleményekre vár. Hozzátette, hiába szeretné átvenni az állam az utat, míg nem születik jogerős ítélet valamennyi perben, nem teheti ezt meg.

Autópályán Aradról Európába?

Kolozsvári sajtótájékoztatóján a miniszter 2015 nyarára ígérte, hogy Temesvárt és Aradot autópálya köti össze Európával. Megemlítette, akár a jövő héten is megnyithatnák a pálya Nagylak és Pécska közötti szakaszát, de az út egyelőre „a semmiből a semmibe” vezet. „Sem a magyar sem a román oldalon nincsen kész az út a határszakaszon”

Zöldek a sztrádák, lilák a gyorsforgalmi utak

A hosszú távú infrastruktúra-fejlesztési tervet nem a politikusok, nem is a kormány, hanem egy erre szakosodott cég készítette a forgalmi statisztikák és a szükségletek alapján

– tette hozzá a miniszter. Pécskánál hiányzik még egy nyolc kilométeres szakasz. Ioan Rus azt ígérte, decemberben ráterelik a forgalmat a 22 kilométeres Nagylak–Pécska szakaszra, időközben a Szászváros és Nagyszeben közötti szakaszon is felszámolják azt a hat kilométeres hézagot, amelyiken jelenleg le kell térni az autópályáról.

A magyar fél ezzel szemben azt ígéri, hogy a Temesvárt és Aradot Európával összekötő autópálya már jövő év elején megvalósítható. Becsey Zsolt helyettes államtitkár közölte, még tavasz előtt forgalomba helyezik az M43-as autópálya Makó és a román országhatár közötti 23,1 kilométeres szakaszát. A Duna Aszfalt Kft. 2013 tavaszán kezdte el a kétszer kétsávos sztrádaszakasz kivitelezését. A helyettes államtitkár közlése szerint, ha a román oldalon is elkészül a mintegy 40 kilométeres sztrádaszakasz, jövő év közepére létrejöhet Araddal, Temesvárral és Dél-Erdellyel az első autópálya-kapcsolat.

lat. Erre a jelek szerint valóban van esély, mert a közbeszerzési eljárások lezárulta után a napokban folytatják a Nagylak–Arad autópálya-szakasz Aradot Pécskával összekötő részének építését. Ez a magyar M43-as autópálya folytatása Romániában. A román szállításiügyi miniszter ígéreteit megerősítő örömhírt a Szociáldemokrata Párt Arad megyei elnöke jelentette be. Dorel Căprar elmondta, ugyanaz a célcsoport nyerte a versenytárgyalást az autópálya második ütemére, amely a Nagylaktól Pécskáig tartó ütem megépítésére is jogosultságot szerzett. A szociáldemokrata vezető szerint az első ütem 2014 végéig, a második 2015-ben épül meg – utána lehet Temesvárról és Aradról végig autópályán közlekedni Nyugat-Európába. Az M43-as autópálya Makó és az országhatár közötti szakaszának átadását korábban 2014 szeptemberére tervezték. A kérését a magyar fél azzal magyarázta, hogy a románok nem haladnak a munkával.

Sztrádadömping a tervasztalon

MOLDOVÁN JÓZSEF Hargita megyei képviselő is részt vett a parlament szállítási kérdésekkel foglalkozó szakbizottságának azon az ülésén, amelyen Ioan Rus miniszter bemutatta Románia 2030-ig szóló közút-hálózat-fejlesztési stratégiáját. Az RMDSZ-es politikust CSEKE PÉTER TAMÁS kérdezte a Székelyföldet érintő tervről.

Milyen dokumentumot mutatott be a miniszter a parlamentben?

Románia első, hosszútávú infrastruktúra-fejlesztési stratégiáját. Ilyen korábban nem volt. A terv 2030-ig szól, de már meghatározza a 2020-ig szóló szükségleteket is. Azt ugyanis már tudni lehet, hogy mennyi pénzt lehet lehívni az uniós alapokból a közút- és vasúthálózat fejlesztésére ebben a hétéves költségvetési ciklusban.

Első látásra feltűnő, hogy a tervben nem szerepelnek határidők. Ezekről mit lehet tudni?

Amikor Ioan Rus a parlamentben bemutatta a stratégiát, magam is azt mondtam felszólalásomban: örülök annak, hogy elkészült egy ilyen terv, de szeretném tudni, hogy a felsorolt utak közül melyeket kezeljük prioritásként. Kíváncsi vagyok a stratégia megvalósításának ütemtervére is. Azt a választ kaptam tőle, hogy ez az ütemterv még nem készült el, de legkésőbb novemberben ezt is bemutatja.

Az sem világos még, hogy ezt a tervet végül is jóváhagyta-e az Európai Bizottság vagy sem. Keresztülhúzza-e Brüsszel a bukaresti számításokat?

Az én információim szerint az Európai Bizottság ezt a master plant elvi szinten jóváhagyta. Az nincs le-tisztázva, hogy mi készül el 2020-ig, mert Brüsszelt jelen pillanatban első-sorban ez a rész érdekli. Ugyanakkor nyilván elvárás, hogy Románia tartsa is magát a tervhez. Bukarestnek már

Moldován József képviselő. Még hiányzik az ütemterv

volt egy vállalása a 2007-2013-as költségvetési ciklusra az infrastruktúra-fejlesztés terén. Nagyon sok munkát azonban nem valósult meg abból, amit annak idején tervként bemutatott Brüsszelnek. A vállalatok között szerepelt például a Brassó-Comarnic, a Temesvár-Nagyszeben és a Bukarest-Kontanca autópálya megépítése. Ezekből semmi sem készült el, és Brüsszel ebből levonta a tanulságot. Hiszen az Európai Bizottság számok, táblázatok alapján dolgozik. Kevésbé érdekli az euro-bürokratakat, hogy otthon, Romániában a politikusok mivel magyarázzák a sajtóban a lemaradásokat. Ők csak azt látják, hogy a fejlesztésre szánt pénzeket Bukarest nem tudja lehívni, elkölteni. Ezért elvárás az, hogy Románia most egy megvalósítható tervet tegyen az asztalra.

Az Európai Bizottság számára az úgynevezett TEN-T core (transzeurópai közlekedési hálózat) jelenti a prioritást, erre vonatkozóan uniós irányelvet is elfogadtak. A bukaresti fejlesztési terv bírálói szerint a TEN-T core romániai nyomvonalán szinte mindenütt gyorsforgalmi utak épülnének az autópályák helyett, a sztrádák a másodlagos európai úthálózat (TEN-T comprehensive) nyomvonalára kerülnek. Ez nem jelent gondot Brüsszelnek?

Az Európai Bizottság valóban elsődlegesen az TEN-T core-hoz tarto-

zó autópályák építését finanszírozza. Ám a tagállamok meghatározhatják a prioritásaikat. Mondhatják azt is Brüsszelnek, hogy bizonyos szakaszokon autópályák helyett gyorsforgalmi utakat építenek, bizonyos objektív okok miatt. A szakbizottsági találkozón is elmondta Ioan Rus miniszter, hogy a román prioritásokról már egyeztetett Brüsszellel, s csak kemény viták után bólintottak rá arra, hogy a TEN-T core-hoz tartozó nyomvonalak egy részén gyorsforgalmi utak épüljenek.

Miként vélekedik arról, hogy több olyan útvonalon, amelyen eredetileg autópályának kellett volna épülnie, a fejlesztési terv szerint gyorsforgalmi út épül?

A terv szakbizottsági bemutatásakor is elmondtam, hogy a kivitelezés módszertanával kapcsolatban megfogalmazódott bennem néhány kérdés. Nem rosszindulatból, hanem az elmúlt években tapasztaltak alapján. Konkrét példát is említettem, a Marosvásárhely-Iași útszakaszt. Ez már 2007 óta vita tárgya. Papíron különböző variánsai készültek el. Az egyik szerint kétsávos út lett volna, utána teljesen lemondtak róla. Aztán elfogadták a Marosvásárhely-Iași autópálya nyomvonalát, végül ebben a fejlesztési tervben már gyorsforgalmi útként jelenik meg. Ezzel nincs is semmi baj, ha már elkészült a nyomvonal, volt egy jóváhagyott program az autópálya kivitelezésére, ám menet közben ez gyorsforgalmi úttá változott, azzal együtt változtak a technikai paraméterek is. Ezt azt jelenti, hogy az egészet újra kell tervezni, újabb hatástanulmányt kell végezni, ami újabb költségekkel jár, pedig a román állam erre már jelentős összegeket áldozott.

Mi az előnye a gyorsforgalmi útnak az autópályával szemben?

Elsősorban az, hogy mintegy harminc százalékkal olcsóbb és gyorsabban készül el. Tehát logikusnak tűnik Ioan Rusnak az az

Még a gyorsforgalmi utak is nagy előrelépést jelentenek Románia számára, hiszen nincs nagy különbség az autópálya és a gyorsforgalmi út között

▷ érvelése, hogy a gyorsforgalmi utak megépítése ma kézenfekvőbb, a romániai realitásokhoz szabotabb lenne. De felmerült bennem: vajon nem csak az időhúzás a kormány szándéka? Ahogy ugyanis a Marosvásárhely-Iasi útszakasz már említett példája is mutatja: a kormány három év haladékot nyer azaz, hogy előbb el kell készíttetnie a gyorsforgalmi utakkal kapcsolatos hatástanulmányokat. Ettől függetlenül úgy látom, még a gyorsforgalmi utak is nagy előrelépést jelentenek Románia számára, hisz nincs olyan nagy különbség az autópálya és a gyorsforgalmi út között. A megengedett legnagyobb sebesség óráként tíz kilométeres különbsége, a 120 km/h nem jelentős.

Azért a gyorsforgalmi utakon vannak kereszteződések, stoplámpák...

Valóban vannak. De ha Románia mostani úthálózatát nézzük, a megépítésük így is nagy előrelépés lenne. A gyorsforgalmi utak is nyílegyenesek, nem haladnak át településeken, de az elválasztó sávjuk nem olyan határozott, mint az autópályáké.

Mennyire volt meggyőző a miniszter érvelése, hogy a gyorsforgalmi utak nyomvonalán 70 méter szélességben végzik a kisajátításokat, hogy az utat később könnyen autópályává lehessen szélesíteni?

Ez jól hangzik, de nem lehet majd mindenütt megvalósítani. Egyetértetek Anca Boagiu volt szállításiügyi

Borszéken még egy olyan kétsávos út sincs, mint amilyen van most Pitești és Nagyszeben között

miniszterrel abban, hogy például az Olt völgyében a kiszélesítés jelentős többletköltséggel járna. Akkor már egyszerűbb lenne eleve autópályának helyet fúrni a völgybe.

A tervet azért is bírálják, mert az Olt völgye helyett a Prahova völgyén keresztül kötné össze autópálya Bukarestet Erdéllyel, a Pitești-Nagyszeben szakaszon pedig gyorsforgalmi út épülne. A szállítók és a Dacia-gyár számára az lenne az előnyös, ha az Olt völgyén épülne a sztráda. Ezt hogyan kommentálja?

Nem tagadom, hogy a Dacia üzem a román export szempontjából is az egyik legfontosabb ipari létesítmény az országban. Csak-hogy az ország más részeiben is vannak fontos cégek, amelyek az autógyárhoz hasonlóan jogosan igényelnek autópályát termékeik elszállításának megkönnyítésére. Konkrét példát mondok. A székelyföldi Borsec ásványvíz-palackozó cég néha naponta száz kamiont indít az ország különböző régióiba. Úgy tudom, a Dacia-gyárból legfeljebb harminc-negyven teherautó indul naponta. A pitești-i üzem természetesen nagyobb értékű árut szállít, de infrastrukturális szempontból a két cégnek ugyanazok az igényeik. Borszéken még egy olyan minőségű kétsávos út sincs, mint amilyen van most Pitești és Nagyszeben között. Csak egy olyan út van, amin alig lehet áthaladni a hegy másik oldalára. Ezért úgy érzem, jogos elvárás, hogy ne csak a Dacia igényeit vegyük fi-

gyelemben a közúthálózat fejlesztésekor.

A fejlesztési terv szerint két fontos nyomvonal halad át Székelyföldön. A Marosvásárhely-Iasi gyorsforgalmi út Hargita megyét, a Brassó-Bákó autópálya Kovászna megyét szeli át. Ezek mikor valósulnak meg?

Meg is kérdeztem Ioan Rustól: miniszterként látja-e realitását annak, hogy a két útszakaszból legalább az egyik 2020-ig elkészüljön? Azt válaszolta, az egyik 2018-ig teljes egészében megvalósul. Azt mondtam, nagyon örülök annak, hogy ezt ő vállalja, és remélem, ez így is lesz.

Románia lemondott a Brassó-Marosvásárhely autópálya (az észak-erdélyi sztráda egy része) megépítéséről, helyette gyorsforgalmi út épül a fejlesztési terv szerint a két fontos erdélyi város között. Mi a jobb Székelyföldnek: ha elkészül ez az autópálya, vagy a most tervbe vett Brassó-Bákó sztráda?

Székelyföldről nézve a Brassó-Marosvásárhely sztráda megépítése jobban megfelelt volna. Ám ha megépül a Marosvásárhely-Iasi gyorsforgalmi út és a Brassó-Bákó autópálya is, akkor rendben van a dolog, hiszen nyertesek vagyunk: két fontos útvonal is áthalad majd Székelyföldön. A Marosvásárhely-Iasi útszakasz Szovátánál és Parajdnál áthaladva, Gyergyóditró érintésével szelne át Hargita megye északi részét. A Brassó-Bákó sztráda Csíkszeredához is közel, Sepsiszentgyörgy és Kézdivásárhely mellett haladna Moldova irányába. Ugyanakkor a fejlesztési tervben a Brassó-Marosvásárhely szakasz megépítéséről sem mondtak le. Ez gyorsforgalmi út lenne. Ám Ioan Rus is arról beszélt, hogy akkor fog megépülni, ha igény van rá. És szerintem lesz igény rá. A keletről érkező forgalom ma Románia északi részét tudatosan kikerüli a korszerűtlen utak miatt. Ám ha megépül a Marosvásárhely-Iasi gyorsforgalmi út és a Brassó-Bákó autópálya, akkor Brassó és Marosvásárhely között is jelentősen megnő majd a forgalom.

Závada Pál regényíró, szociológus

A fotók szabaddá tették a fantáziámat

2007 januárjában az ő szereplésével indult a Várad folyóirat immár közel hetven estét számláló Törzsasztal sorozata. Závada azóta öt könyvet írt, köztük két nagysikerű regényt. Szilágyi Aladár utóbbiakról, s prózaművészége műhelyitkairól beszélgett az egy újabb sikeres estre visszatérő szerzővel.

Az első Törzsasztal-vendégséged óta eltelt esztendőket két regény határolja: 2008-ban az Idegen testünk, 2014-ben a Természetes fény. Ami az alapszituációkat illeti – ezt olvasóinknak mondom –, az elsőben Budapesten, egy fényképész nő műtermében jönnek össze a szereplők, elkezdnek beszélgetni, majd továbbfűződnek a történetek. A másik könyvedben a Tótkomlósról Szlovákiába látogatók csoportja összefon egy onnan elszármazott idős emberrel és lányával, akinek a fényképes ládikójából előkerülnek régi fotográfiák, azok adják az első impulzust ahhoz, hogy több szálon kibomoljon a cselekmény. Ez mindkét regény esetében több egyszerű írói leleménynél. Nemde, hosszabb munkálkodásnak, töprengésnek az eredménye?

Ez egy szerkezeti eljárás. Az *Idegen testünk*nél az, hogy van ez a fényképész nő, Janka, akinek van egy erre alkalmas életformája, és egy erre alkalmas műterme, ahol a barátait bármikor vendégül láthatja. Egy jó hely arra, hogy találkozzanak azok a figurák, akik aztán a regényben szerepelnek. Végül is egyetlen éjszaka zajlik le ott egy ilyen nagy összejövettel, jönnek-mennek az emberek, persze kiágazunk, a jövőbe is előretekintünk, meg vissza a múltba is. A történetek lebonyolításához, elmeséléséhez, a figurák egymáshoz való viszonyának a bemutatásához alkalmasnak látszott ez a keretjatek: ők maguk ott jönnek össze, és a történeteik is ott sűrűsödnek,

Závada Pál:
„Belegondolok néha, hogy mit mondanak az olvasók”

FOTÓ: SZÜCS LÁSZLÓ

időben egy éjszakában és térben ebben a budapesti műteremben. A történet térben kiágazik Erdélybe, Észak-Erdély 1940-es visszakerülésével indul. Egyik hősrünk az 1940. szeptember 15-i kolozsvári bevonulásról tudósít. Másik pedig, mint katonai diplomata, vastagon benne van a visszacsatolás lebonyolításában. Hőseim ezer szálon kapcsolódnak a makrotörténethez, miközben mindnyájuknak megvan a maga kis magántörténete. Hogy mindezt be lehessen jól mutatni, erre alkalmasnak látszott az effajta sűrítés. Az új regényemben, a *Természetes fény*ben a keretjáték két helyszínre nyílik ki. Időben pedig évtizedekre követi magát a főtörténetet, mert idősebb kori visszaemlékezéseket sző egybe, a rendszerváltás utáni években. Bizonyos elbeszélők nem tudják tisztázni pontosan az időpontokat, hogy mi-

kor zajlanak le ezek a regénybe foglalt beszélgetések. Az egyik valóban ez: a Tótkomlósról – a regényben T.-nek nevezett dél-alföldi településről – 47-ben a Felvidékre visszatelepült, valamikori T.-beli községi szlovák bíróval és az ő lányával készül beszélgetés. Mondhatnánk interjúnak is, de hát ez tisztelgő látogatással indul, az elbeszélő azután többször visszatér, végül is valóban interjúkat készít. Botcsinálta interjúvezető és fényképnézegető. A másik, ettől függetlennek látszó vonulat a munkájához kapcsolódó beszélgetések sora. Szegeden keres meg egy embert, aki magyarosította a nevét, és az elbeszélő csak később jön rá, hogy tulajdonképpen ennek az aszszonynak az öccse, hogy ugyanakkor a családnak a két ágáról kezdenek beszélni. Persze, később kiderül, hogy ez ugyanaz a történet. Mind a kettő

▷ egy-egy interjú, egyikből se derül ki túl sok minden, de ahhoz elég, hogy a motivációt megadja, és beindítsa több elbeszélőnek a szövegét.

Eddigi munkásságodat ismerve, gondolom, egyik könyved se úgy készült, hogy „most fogom magam, és elkezdlek regényt írni”, hanem egy hosszabb folyamatnak a része volt...

Igen, azon sokat spekulálok, hogy mi legyen a téma. Általában – utóbb úgy szoktam rekonstruálni – ha valami olyan forrásra akadok rá, lehet akár egy interjúrészlet, egy elhangzott történet... Most már kezdek kifogni a tótkomlói öregekkel készített interjúimból. Újakat nem nagyon tudok, meghaltak azok az emberek, akikkel annak idején beszélgettem, amikor a szociográfiát, a Komlós-monográfiát írtam. Azért maradt meg ez a történet, mert ezt tartogattam egy olyan könyvre, ahol majd a fotográfiákat is közölni fogom. Igaz, a szociográfiában egy részük megjelent, de ott más szerepük volt, mint a prózakötetben. Adottak ilyen források, naplóföljegyzések, naplótöredékek, amelyekből aztán van, hogy alig marad valami. Nem maradnak változatlanul, mert átírja az ember őket, még akkor is, ha látszólag dokumentumként vannak szerepeltetve. Ezek kvázi-dokumentumként vagy áldokumentumként szoktak megjelenni a regényben. Időnként lehet ilyeneket koholni, mintha találtuk volna. Ezt a játékot nyíltan is lehet űzni, tehát nem csatlunk.

Elvégre erre az alkotói szabadság feljogosít...

Az író megteheti, hogyha elhelyezi azokat a jelzéseket, amikből kiderül, hogy ezek mind a fikció termékei. Még azok is, amelyek dokumentumoknak látszanak. Sőt, az olyan fotók is, amelyek valóságosnak tűnnek. Tudjuk, hogy fotót is lehet manipulálni vagy félremagyarázni, de bele lehet nyúlani vizuálisan is. Hogy aztán ezek a források milyen szerephez jutnak a könyvben? Élesztőként hatnak. Valami ötlet, csíra jobb esetben bemozdul általuk. És akkor az ember elkezd lépésről

lépésre felfűzni a történeteket, figurákat tesz egymás mellé, megpróbálja őket elképzelni egymáshoz való viszonyukban. Mindenféle viszonyok keletkeznek, baráti, baltársi, lakóközösségi, persze rokoni, szerelmi viszonyok is. Van olyan, hogy az ember egy történetet külön tartott eredetileg, aztán rájön, hogy belepászol. Volt egy munkám egy rendező barátommal, dokumentumfilmet csináltunk egy fényképészcsaládról, a Weiszékről. Amikor kész lett a film, az egyik tótkomlói barátom – aki a fotókat gyűjti, magánarchívumot működtet –, azt mondja: ebből is regényt írsz? Addig eszembe se jutott, mert ez olyan volt, mint egy szociográfiai vonal. És rájöttem, illene ahhoz a regényhez, amit már elkezdtem írni, hogy ez jó volna egy szálának. Így került bele a Weisz Kóbi – saját nevén egyébként, mert annyira tetszett nekem.

Térjünk még vissza az Idegen testünkre. Emlékszem, annak idején a Holmiban az első fejezeteknek még nem ez volt a címe, hanem „Idegen test”. Remélem, nem magyarázom bele: az, hogy így megváltozott, eléggé sokat mondó. Így, hogy „Idegen testünk”, egyfajta oximoronná, önmagának ellentmondó alakzattá vált, hiszen ha „idegen”, akkor nem a „mi testünk”, ha a „mi testünk”, akkor nem „idegen”. Miért történt ez a nagy, metafora értékű címváltás?

Ez a súlyos ellentmondás, hogy a testünk, országunk teste, társadalmunk teste a sajátunk, mégis vagy lecsonkolják, ledarabolják rólunk, és idegenné teszik, vagy mi magunk tesszük meg ezt az önsors- és nemzet-sors-rontó megtagadást, elpusztítást. Egyrészt területileg az ország szét-darabolása következik be Trianonban, majd a hatalmas nemzeti veszteség után, a sérelmek szerencsétlen jóvátételi kísérlete, ami katasztrófabá torkollik. A regény ezt a történetet meséli el, a mi két világháború közötti, illetve a második világháborús történetünket. Hiszen az ország megcsontkításával párhuzamosan – nem területi, hanem a társadalmi „test” értelmében – a zsidóság amputálása következik be a nemzet testéről. Ha durván akarunk fogalmazni: ez

az utóbbi volt az előbbinek az ára. Azt képzelték, hogy ezt az árat meg kell fizetni azért, hogy elfogadtassék a méltatlanul rajtunk esett trianoni sérelemnek a kiigazítása. Ha ezt el akarjuk fogadtatni a szövetségeseinkkel, akkor ezt az áldozatot meg kell hozni. Az, hogy az amputálás során idegenné lett téve az, ami a miénk volt, Erdély, és hogy lehet-e újra a sajátunk, tartozhat-e változatlanul, mindenki számára elfogadhatóan, az igazságtétel során újra egybe – ez a nagy dilemma. A sajátnak és az idegennek a viszonya, az elfogadás és el nem fogadás, a kitaszítás és kitaszíttottság. Másrészt a nemzet tényleg saját kezűleg követi el, saját magán az öncsonkítást a vészkorszakban, és ennek a bűnével él együtt. Mindez egyszerre zajlik, a kettő akkor, számomra összetartozott. Egyébként tényleg mindig külön szokták emlegetni. Úgy is szokták mondani, az előbbi, Trianon a nemzeti érzelműeknek a vesztesége, a másik pedig a zsidóké, a „mi idegen testünké”, „szomorú, de az ő veszteségük – az már nem magyar ügy” – sokan így gondolkodnak erről. Számomra ez a kettő mindig összefüggött, és csak egymástól elválaszthatatlanul volt tárgyalható. A két kérdés szimbolikusan is összefügg, hiszen Teleki Pál miniszterelnök ténykedései között szimbolikusan csupán néhány nap, néhány lépés választotta el Észak-Erdély visszatérését a második zsidótörvény elfogadtatásától.

Gyakran használt eszközöd a mikrorealista ábrázolás. Élvezetes olvasmány, ahogy a kolozsvári bevonulást megjelenítetted. Annak a leírása, a „nemzeti üzekedhetnék” hangulata, az olyan apró részletek is, mint az egymással enyelgő baka meg a honleány ruházata – alapos dokumentálódást igényelnek.

Persze, amihez hozzáférék, azt megnézem. Fotókat, korabeli híradófilmeket, nem csak azért, hogy pontos legyek, bár az sem árt, hanem el tudjam kapni egy-egy jelenet hangulatát. Az ember nézeget egy korabeli képeslapot vagy sajtóközleményt, szubjektív naplórészletet, akár a hivatalos távirati iroda által készített jelentéseket is, meg az iz-

**Hőseim
ezer szálon
kapcsolód-
nak a makro-
történethoz,
miközben
mind-
nyájuknak
megvan
a maga kis
magán-
története**

tam, nem tautologikusan fogom ezt a helyzetet fölépíteni, nem azt fogom elmesélni, ami a fotón látszik, és nem ahhoz keresek fotót, amit amúgy is elmondtam, hanem ezek egyrészt kiegészítik egymást, másrészt ellent is mondanak egymásnak, de természetesen felszültség keletkezik közöttük. Hogy egész durván fogalmazzak, egyszerű a helyzet: ír haza levelet, de hazudik. Nem akarja elmesélni a menyasszonyának azt, hogy ő milyen borzalmakat él át, viszont árulkodik egy fénykép, amelyet én odateszek. Anélkül, hogy magyarázni kéne, most mi van, kiderül, hogy mindaz, amit mesél, nem egészen úgy van. Persze, ez manipulatív eljárás, durva leleplezése egyfajta hazugságnak, de a fikcióban azt az eljárást, hogy egy szépítés vagy egy elhallgatás vagy egy hazugság hogyan történik meg, szemléletesen tudja ábrázolni.

Beszélgessünk a könyveid recepciójáról. Nem annyira a kritikák érdekelnek, hanem az, hogy az olvasók hogyan viszonyulnak hozzájuk. Valaki fel is tette a kérdést: hogyan kell Závadát olvasni? Mennyire figyeled az olvasói reakciókat, hisz terjedelmük, összetettségük miatt a szövegeid nem könnyű olvasmányok?

Szoktam erre figyelni, belegondolok néha, hogy mit mondanak az olvasók, mit a hivatásos olvasók, a recenzensek és kritikusok: de őszintén szólva, az ilyen poétikai választásaimat, hogy így írjam vagy úgy, nem szoktam ettől függővé tenni. Nem azért, mert annyira el lennék telve a saját elképzeléseim helyességével. Teli vagyok kétséggel, de rájöttem: mindahányszor közvetlenebbül akarom képviselni az úgynevezett vélt olvasói érdeket, akkor tévútra szoktam kerülni, elhamisodik, elkecserelem az a szövegrész. És akkor maradok az eredeti elképzelésemnél, vagy annál, amire a magam eszéből éppen rábukkanok. Ami lehet, hogy bizonyos tekintetben valóban megnehezíti az olvasó dolgát, az is lehet, hogy helytelen, önismerés vagy jó ötletnek tűnt, de nincs akkora hozadéka, mint amekkorát reméltem tőle. Ilyesmi előfordul, és ha magam is rájövök, akkor igyekszem a következő munkákban ezt figyelembe venni.

galmas fotókon megjelenített gazdag tárgyi kultúrát. Azokon látni, milyen volt a viselet, hogyan öltöztek az aszszonyok, lányok. Olyan is volt, hogy Bodor Ádámnál látogatóban, egyik este a felesége mutogatta, Ádám hogyan nézett ki kisfiú korában. Gyönyörű bocskaija volt beöltöztetve ötévesen. Mondta, ezt az anyja varrta, a bevonulásra, arra a napra. Kimentek integetni, és a gyereket is szépen beöltöztették. Bele is írtam a regényembe. Azt is megfigyeltem, hogy a nemzeti színek hogyan domináltak a nők ruházatán. Ez az általános felfűtöttség valamiféle szexuális felfűtöttséggel is egybeesett, ami néhány interjúból is kiderült.

Főleg a Természetes fényben, de az előző könyveidben is fontos szerepe volt a fotónak. E legutóbbi regényben teljesen újszerű szerepet kapott, egyenrangúvá vált a kép és a szöveg. A képnek is egyfajta szövegfunkciója lett, többlet lehetőséget biztosítottál a fotónak. Milyen megfontolásból tetted ezt?

Ez oda gyökerezik, hogy több mint húsz évvel ezelőtt – még szociográfusként – elkezdtem ezeket a forrásaimat közzétenni. A szöveget és a fotókat egy alapinterjúban hasznosítottam, de aztán használtam

„A fotók szabaddá teszik a fantáziámat”
FOTÓ: SIMON JUDIT

Nagy dilemma a sajátnak és az idegennek a viszonya, az elfogadás és el nem fogadás, a kitaszítás és ki-taszítottság

bőven ebben a regényben Semetka István figurájában is az alapinterjú kínálta helyzetet. Abból bontottam ki a regénynek ezt a szálát: leültem beszélgetni egy idős emberrel, aki valamikor az Ukrajnát megszálló sereg szakaszpáncsnoka volt. Hosszan mesélte a megszállás történetét, aztán hazajöhetett szabadságra, ismét bevonult, majd fogságba esett, és így tovább. Kiderült, amikor fogságba esett, jegyzeteket készített, azokat lefénymásolhattam, az is, hogy még a fogság előtt fényképezőgép is volt nála. Szakaszpáncsnokként, amikor a megszállás nem volt annyira eseménydús, sokat fényképezett, a tisztiszolgája vitte utána a cuccot. Ebből rengeteg képe megmaradt. Úgy interjúztunk, hogy ő közben lapozgatta az albumot, mutogatta a képeket. A regénynek vannak olyan részletei, olyan helyzetek, amikor az infernó a szemünk előtt zajlik le, amikor csak képzeletben kattinthatjuk el azt a fényképezőgépet, valójában olyankor nem fotózhatott. Sok érdekes történetet mesélt, és sok jó fényképe volt.

Az író számára nem jelentett korlátozást a fotók alkalmazása?

Éppen ellenkezőleg, szabaddá tette a fantáziámat, mert azt gondol-

Bartók: több mint fesztivál Jobbágytelkén

Kistelepülésről indult, civil kezdeményezésként az idei Bartók-centenárium Jobbágytelkén. Mozgalommá nőheti ki magát az, ahogyan a magyar zeneszerző hagyatékát felevenítik, és birtokába adják azoknak, akiket eleve illet. A szeptemberi program-sorozat előzményei, perspektívái a Nyárád-mentén, és nem csak.

A világháború kitörésének évében, 1914-ben jutott el Bartók a Nyárád-mentére: az itt gyűjtött kulturális vésztartalék bizonyos értelemben nélkülözhetetlen volt a háború alatti és utáni időkben. Alakította a magyar nemzeti kultúráról élő (vagy nem élő) képet, megihlette a kortárs zeneművészetet és világhírűvé is tette azt, nem utolsósorban: ösztönzést adott a paraszti kultúra támogatására, képviselőté, a (soha be nem teljesülő) társadalmi összefogásra.

Száz év telt el a körút után, 2014 szintén válságév: felértékelődik most minden használható hagyaték. Jobbágytelkén Bartók Béla iránti tiszteletből, és vállalt közösségi önértékelésből szerveztek Bartók-centenárium ünnepséget, a kezdeményező az azt reméli, nem csak egy fesztivál erejéig terjed majd a térségre a figyelem, a helyiek is felméri, megértik, mire kötelez annak a helynek a szelleme, ahol élnek. Az ötletgazda a Jobbágytelki Kulturális Egyesület, és a szervezet vezetője, Ila Gábor, aki Magyarországról származott ide, beköltöző a faluba. Marosvásárhelyi feleségével és három gyerekével élnek itt.

A centenárium kistelepülésről induló ötlete, figyelembe véve, hogy Bartók Béla ma nem a magyar kultúrpolitika központi, kiemelt szereplője, több-kevesebb támogatásra méltónak bizonyult. Magán- és önkormányzati segítséggel, valamint a Magyar Művészeti Akadémia hozzájárulásával szeptemberben lezajlottak a rendezvények, a Marosvásárhelyi Rádió révén hallhatóvá is vált az újrafelfedezett zenei világ.

Idén elsősorban a zenepedagógusok, kutatók fogtak össze: Magyarországról hatvan fős küldöttség érkezett a Nyárádszeredától néhány kilométerre található, mellékutakon megközelíthető Jobbágytelkére. Szakmai eszmecsere, emléktábla avatás: a „klasszikus” menetrend szerint folyt a megemlékezés szeptemberben. Csiky Boldizsár, Almási István, Barabás László, Kallós Zoltán, Novák Ferenc támogatásával kerekasztal beszélgetések zajlottak. Különlegessé az tette a programot, hogy a kísérletezés és a hagyomány-ápolás találkozhattak. Egymás mellett lépett fel a Marosszéki Kodály Zoltán Gyermekkar, a népzenei jazz elemekkel elegyítő Dzséztán, szabadtéri közös zenélésre is volt: megmozdult az egész falu. Nem csak a „messziről” jött hozzáértők ünnepelték Bartókot, hanem azok is, akik alig hallottak róla, vagy most ismerkedtek hagyatékával először.

Rövid választ ad Ila Gábor arra a kérdésre „mire jó” ma Bartók: nagyon is gyakorlati haszna van az örökségének is, és a rá emlékeztető rendezvényeknek. „Nyárádmentén hat faluból négy vagy öt haldoklik. Ehed, Vadad, elég végignézni a környező falvakon, és azt kell látni, hogy ez a világ itt a Nyárád-mentén is kipusztulóban van” – magyarázza a kezdeményező, aki idetelepülőként még reménykedik: Jobbágytelke jobb helyzetben van, mert itt még vannak mozgósítható emberek, tartalékok. Itt még van mit megmenteni. „Van, amin nem tudunk segíteni. Nem tudjuk megállítani például az elvándorlást” – teszi hozzá, és mérlegel. A huszas-harmincas-negyvenes generáció elment, vagy elmenőben van. Az itt élők többsége, különösen a férfiak máshol keresnek munkát, az erdős-lankás Nyárád-mentéről a Pilisbe mennek – erdőt kitermelni. „Itt egyetlen román volt, az Alin, ő is elment” – meséli Ila Gábor, nevetve teszi hozzá, az utóbbi időben ő is székelynek

mondta magát, és elmagyarosodott. De nem azért ment el Alin, pontosít, mert elmagyarosodott, hanem azért, mert el kellett mennie. Meglehetősen reménytelen helyzetben vannak a kamaszok is, valószínűleg előtűk sem áll más út, mint az elvándorlás – így hangzik a rövid távú prognózis, középtávon azonban van esély a változtatásra. „A most felnövekedő generáció kaphat egy esélyt, ahhoz, hogy itt maradjon, ennek a fontos szempontja a kultúra.” – gyorsan és kételyek nélkül hangzik a program, a centenárium szervezője szigorúan teszi hozzá: ezt nem kell, és nem is fogja magyarázni. Ifjúsági ház kell Jobbágytelkére, intézményes háló, figyelem, tartalom, Bartók. Más közösségekben, településeken is alkalmazható modell a fejlesztésre.

Brandelni a falut Van, mihez nyúlni: tizenhatodik éve rendezik meg itt a marosszéki népzene és néptánc találkozót, amely eddig is sok látogatót vonzott. Ez azonban évente megrendezett esemény volt, és kívül maradt a falun. Kellott valami, ami „megtartható”, amire itt folytatható programokat lehetett alapozni. A centenárium erre vállalkozott, valamint arra, hogy közelebb hozza az embereket saját értékeikhez, kicsábítsa a házaikból a köztérbe az itt élőket. „Az volt a cél, hogy brandeljük a falut.” Ila Budapesten még pénzügyi szakemberként dolgozott, onnan hozta, és alkalmazza a tudását. „Bartók, mint brand?” – kérdezek vissza, és közben arra gondolok, mennyire nincs benne a köztudatban mi az, mit jelent a Bartók által újragondolt nemzeti kultúra. Ila érti a kételyeimet: „Bartók egyike a nagyon kevés világhírű, modern zeneszerzőknak. Más kérdés, hogy tőlünk nyugatabbra jobban ismerik, mint nálunk. De aki érti, hogy kiről, miről van szó, az felméri a fontosságát” – teszi hozzá, és összegzi: volt, aki tényleg segített, volt aki csak ígért, volt aki még csak nem is ígért a szervezéssel kapcsolatban. A helyi

**„A most felnövekedő generáció kaphat egy esélyt, ahhoz, hogy itt maradjon, ennek a fontos szempontja a kultúra.”
(Ila Gábor)**

önkormányzatot alig sikerült bevonni, a közbirtokosság a zsebébe nyúlt, a megyei RMDSZ szervezetet sem kellett többször megkeresni. Végül összeállt a program, sikerült finanszírozni, és ennek eredménye, mondja a Jobbágytelki Kulturális Egyesület vezetője, hogy például a helyi iskolások felfedezték maguknak Bartókot, zenei taneszközökhöz jutottak, fellendült a zenepedagógia. Itt húsz népdalt gyűjtött száz évvel ezelőtt Bartók Béla, ebből mára egyet-kettőt ismernek a helybeliek – mostanig. Azonban a centenárium zárómozzanataként a faluközpontban felcsendült, az eredeti helyén, az az összes dal.

Korszerűen művelni Túl a közös éneklésen hogyan tovább? – kérdezem Ila Gábort, aki praktikusán válaszol. „Nem fesztiválozni akarunk, hanem élni, és ehhez Bartók eszköz”. Nagyon sok mindent meg kell értetni a helyiekkel, magyarázza, és úgy látja, Székelyföld-szerte általános, hogy ez csak akkor működik, ha érkezik valaki, aki külső, és makacs szempontokat hoz magával.

A marosszéki Kodály Zoltán gyermekkórus fellépése

Mennyire nincs benne a köztudatban mi az, mit jelent a Bartók által újr gondolt nemzeti kultúra

Aki felhívja a figyelmet arra, hogy érték, ami még itt megtalálható. „Fontos, hogy mi történik a közízléssel, az épített örökséggel, hogyan változnak a köztetek. Szét kell nézni itt Jobbágytelkén, ahol átadtak egy foci pályát. Kell a mozgás igen, de ez csupa műfű, meg beton. Közben a környező régi házak omlanak össze. Ez így nem működik, és nem fenntartható” – kanyarodik vissza Bartóktól Jobbágytelkére.

A helyi érdek él a Bartók-örökséggel, de továbbgondolásra, kiterjesztésre van mód, és vannak csatlakozók, támogatók ehhez is. A Marosvásárhelyi Rádió műsorfollyammal ünnepli azt, hogy adáskörzetében száz éve folyt a felbecsülhetetlen gyűjtőmunka. Különböző tematikus műsorok foglalkoznak az örökséggel: az internetes archívumban visszahallgatható a korabeli zenei rögzítéssel, hangrögzítéssel foglalkozó adás, az a tematikus műsor, amely a népzene, mint „divatot” járja körül, a jobbágytelki közös éneklés is archiválva van, több interjúban népzene kutatók értelmezik a Bartók-

életművet, hamarosan elérhető a korabeli utazás körülményeit rekonstruáló adás, és vitaműsor is készül arról: mi az, amit értékel, és mi az, amit elfelejtett, vagy nem értékel a mai magyar kultúrpolitika ebből az életműből.

Az utóbbi években sok erdélyi magyar kulturális program indul, és kevés volt az a kezdeményezés, amely nem bizonyult vitathatónak. Vagy azért, mert a célzott tartalom nem volt eléggé megalapozott, előkészített, vagy azért, mert a kezdeményező munkája nélkülözötte a korszerűséget, összehangoltságot, felkészültséget. Vagy – és ez a leggyakoribb jelenség – sem kulturális, sem közösségi szempontból nem sikerült konszenzust teremteni. A Bartók-centenárium ebből a szempontból tanulságos és előre mutató programnak bizonyul. Most úgy tűnik, túlnő a „fesztiválózáson”. A Nyárad-mentén már tanulják, hogyan lehet a kultúrát közhasznosra, korszerűen, érvényesen művelni és élni.

Hong Kong – lázadásra hangolva

Választási reformokat követelve tüntettek az utóbbi hetekben tízezrek a Kínához tartozó városállamban, Hong Kongban. A megmozdulások előzményeit, okait, lehetséges következményeit vizsgálja fel Ady András elemzése.

A mikor 1989-ben a Tienanmen-téri tüntetők tömegét tankokkal és élestonekkel ellátott sorkatonasággal verték szét, a párt már rájött, hogy hibázott, hisz a pekingi tüntetéseket hagyta szétsugározni, azok hét hét múlva az egész országra kiterjedtek, s a megtorláshullám kegyetlen lett: a téren meghaltak után azok a százak és ezrek következtek, akik az események utórezgéseiben tűntek el. Hong Kong ekkor elborzad, nem csoda, nyolc év múlva visszakerülnek Kínához. Mondhattak már nekik bármit a Kínán belüli speciális státusról, a kiemelt enkláve még legalább 50 évig „garantált” szabadságjogairól, a pénzügyi-kereskedelmi birodalom-má vált városállam védettségéről a pekingi kormányzat túlkapásaival szemben, az eredmény a székszis lett.

A tank-mantól az umbrella-manig Kína tanult a Tienanmen-leckéből: az 1997-ben brit fennhatóság alól visszakapott Hong Kongban, nyugatos demokrácia- és ellenálláscsírák kifejlődését megelőző politikai rendszert kell kiépíteni, amely bársonnyal bélelt tenyérrel, de vasmarokkal tartja a régiót. Peking nem felejtett: a fiatalok és diákok mozgalmá, a kis pártfunkcionáriusok csatlakozása, akik egy elnyomó parancsrendszer enyhülésének reményét látták a tüntetésekből, belpolitikai benualságot, majd megtorlást eredményezett. Hong Kong is tanult: igyekszik úgy alakítani sorsát, hogy a pekingi szimbólum (fehéringes civil «tank-man» áll az oszlopban közeledő páncélosok előtt) nehegy vonatkozzon rá is.

A kínai egypártnak jóval több vesztenivalója van, mint 25 évvel ezelőtt, az a Kína nem a mai Kína

Joshua Wong, a tizenéves ellenzéki vezér. Nem akart a hatalom mártírt csinálni belőle

Nem csoda, ha a hongkongi tüntetőssorozatok és az 1989-ben a Menyneyi béke terén végbementek között sok elemző lát hasonlóságokat, a fő elem az ismétlődés félelme. Mindkét tiltakozáshullám politikai-emberjogi, emberi-gyúanyagát a fiatalság, a diákság képezte, és mindkettőben közös a tüntetők krédójával spontánul szolidarizáló „civiliek” masszív csatlakozása. Az időhúzó kitartás elméletileg a tüntetők javára válhat, hisz a józan számítás szerint a követelő oldal erélye, amellyel védi kivívandó, megőrzendő jogait, meg kellene törje a rezsim ellenállását. Ám 1989 Pekingjén jól látszott, hogy amíg a kezdetben nehezen mozduló párt lehetővé tette a tüntetők maradását, addig a későbbiekben a saját döntésképtelenségétől és a tüntetők „pimaszságától” felhergelten, megvadultan véres bosszút állt. Ami a hongkongi tüntetőket illeti, akiknek szintén van ikonikus leképzettségük (az esernyős civil «umbrella-man»), már megkóstolták a könnygázzal támadásba lendülő rendfenntartók hatékonyságát, igaz, ez csak növelte a felháborodottak tömegeit, s a rendőrség visszafogott lett.

Mit és hol akar Kína? A Kínai Kommunista Pártnak és főtitkárának lehet egy türelemküszöbe, amely a Tienanmen-effektus hatására mára tán magasabb. De mi történik, ha ezt meghaladják? A kínai egypártnak jóval több vesztenivalója van, mint 25 évvel ezelőtt, az a Kína nem a mai Kína. A mostaninak időre van szüksége, hogy konszolidálni tudja globális szerepét, amelyet legjobban az jellemmez, hogy megelőzte a rivális és gazdasági csodáiról híres Japánt, és egyre komolyabb trónkövetelő Amerikával szemben. Kína nem régióuralásból akar globálissá válni, hisz a globális-döntőfaktor státus regionális hegemoniát is jelent, a fordítottja azonban nem garantált. Ehhez szükséges: a belföld csendje; a fegyverkezés; az egyre inkább metropolisz-közelivé tett vidéki lakosság (demográfiai kételyekkel fertőzött gyorstalpaló modernizálás); a legális kétgyermek-vállalás; őrző-védése, de akár eltaposása egy renitens Észak-Koreának, és így beleszólási jog szerzés a déli rész, ergo az amerikai Csenedes-óceáni biztonságpolitikába. Továbbá a japán gazdasággal szembeni előny növelése és Tokió

sakkban tartása, a régió japán ellen-szenvének fenntartása, annak másod-ik világháborús agresszori szerepe miatt. Durva beavatkozással Kína mindezt kockáztatná, magára vonva azt a globális figyelmet, amely most Európából, Amerikából, Oroszországból és a Közel-Keletről áll. Az EU most Európában is alig számít, a kínai piac előretörésére nem figyel. Amerika akarja a Csendes-óceáni átírányulást, de a régi közel-keleti és orosz ügyei nem engedik. A Közel-Kelet jobbra az olajért érdekes a kínaiaknak is, de ez például az ide-oda fluktuálóan szankciózott Irán miatt viszonylagos. Mások pedig veszélyesek. Moszkva most a NATO-n keresztül USA-elfoglalt, csakis gáz- és olajbiznisz partnerként, meg a FÁK államok miatt érdekes, addig, amíg nem válik ukránosan kellemetlenné, és amíg területein létre lehet hozni a saját kis (majd nagy) gazdasági gócpontját, kínai embereket lehet oda küldeni dolgozni, élni. Afrikában az angol, francia és az USA-érdekeket átlépve, már padlógáz as gazdasági kapcsolat kialakítás, a kínai nyersanyag-lelőhely vásárlás. Az USA „hátsó udvarával” miért ne virágoz-son a kereskedem, mikor ez is csak egy baráti piac?

Tinibe botlottak Pekingnek nem éri meg, hogy erőből válaszoljon a hongkongi akaratra: módosítsa alkotmányát és váltsa be ígéretét, miszerint 2017-ben a városállam szabadon választhat kormányzót, álljon le a perverzióval, miszerint a választás szabad, de a választhatók adottak és minden csak Pekinget jelent. Mellesleg a közvetlen választást már 2007-re megígérték Hong Kongnak. A „Foglald el a központot!” – mozgalomnak, vagy a tizenéves Joshua Wong tiltakozó mozgalmának, a *Scholarism*-nak célja a keménykedő kormányzó menesztése, de ez tán csak vágy, Leung Csun-jing „munkája” a vitatott választások előkészítése, és ebben Peking védi. A tiniforradalmár Joshua-t letartóztatták, majd megrémültek, hogy az ifjú mozgalmárból mártírt csinálnak, ezért hamar szabadon engedték. Ilyen megrémülés is csak Hong Kongban lehetséges, nem Kínában. Ahogy az is csak Hong Kongra jellemző, hogy a tüntetők nem akarták zavarni a munkába vagy iskolába menőket, inkább visszahúzódtak a központba és ritkították soraikat, továbbra is tárgyalási hajlandóság jellemzi őket. A Népköztársaság tárgyalásokat szorgalmaz, remélve, hogy a tüntetőknek elpárolog a har-

Erősek Hong Kongban a civil ellenállás hagyományai
FOTÓK: SOUTH CHINA MORNING POST

A Népköztársaság tárgyalásokat szorgalmaz, remélve, hogy a tüntetőknek elpárolog a harci kedve, lendülete és marad a status quo

ci kedve, lendülete és marad a status quo. Erre van remény, hisz hallani a létszámcsökkenésre és a fesztivál-jellegre valló utalásokat, a tüntetők nem váltották be az állami intézmények elfoglalására tett ígéreteket, de leültek a kormányzattal tárgyalni, igaz a tárgyalások hullámzóztak az agresszív Kína-párti csoportok miatt. A kínai-hongkongi alvilág, a triádok is kellemetlenkedtek, fenyegetve érezték bizniszük nyugalmát. Peking időre játszik, de vállalni tudja a veszélyt, hogy felerősödik az északnyugati Hszincsiang-Ujgur tartomány, a tibetiek szakadár tevékenysége, tán az iszlám képviselők is aktívabbak, sérül a párt körüli egység paradigmája, sikeres tüntetésekre nem csak a „szateliteken” kerülhet sor? Fogcsikorgó türelem ez azért, hogy ne kelljen birokra a „tigrissel”, amely milliókat dolgoztat a Hong Kongtól északra fekvő, szomszédos Guangdong provinciában, a várossal, ahová most is rengeteg szegény kínai áramlik, ahol több mint hatezer ember él egy négyzetkilométeren, amelynek ezernyi felhőkarcolója a világ egyik legnagyobb kikötőjére néz, „mellesleg” saját pénzvilágával a nagy kínai mechanizmus szervo-motorja. Peking problémája az, hogy a politikai Hong Kong középrétege inkább hozzászokott a civil ellenállás hatalmához (a *Spiegel* szerint az itteni tinik politikailag képzettek és fegyverezettek), mint a politikai kontinensé: 2003-ban, a központi kormány épp a gyülekezési jogot akarta megnyirbálni, de az akkori megmozdulás hatására a törvényt lenyelték. 2012-ben a *Scholarism*-mozgalom miatt egy újabb kontinentális törekvést „tüntettek” el: az iskolákban akartak kőkemény párt-patriotizmust tanítani. Szenáriumi állnak versenyben, akár a mostani, akár egy jövőbeli tüntetéssorról legyen szó: a sikeré és a kicsikart jogoké; a fájó kompromisszumé, de a folytatásé; a tüntetések kifulladásáé, és a hatalommaradásé; a hergelhető pro-kínaiaké és kormányzati „megoldásé”; a fellángolásé hatalmi túlkapással, kínai öngóllal; Leung Csun-jing hatalmának „elolvadásáé” olyan női menedzser-politikusok fellépésével, mint Anson Chan vagy Christine Loh...

Az erőd még velünk van

Majd nyolc évtizede, amikor a román-magyar meccseket nem csak a focipályán vívták volna, Románia védműrendszerét épített ki az elméletileg szövetséges Magyarország határa mentén. A soha nem használt betonszörnyek ma is ott rejtőznek az országút közelében. Borsi Balázs riportja.

Nagyvárad délkeleti részén, Arad felé haladva a repülőtérről környékén kisebb-nagyobb, helyenként árkokkal övezett bozótos részekre figyelhetünk fel. Ha elsétálunk egy ilyen kökénybokor-rengetegig, s át is verekedjük rajta magunkat, a második világháború egyik különleges helyszínére találunk. Ezek a bokrok és az idővel megerősödött, kisebb erdőket alkotó fák a II. Károly román királyról elkeresztelt védműrendszer, az úgynevezett Károly-vonal felrobbantott kazamatáit rejtik. A hatalmas betonépítmények ma már nem kellene senkinek, szürkességükkel és elhagyatottságukkal állítanak mementót a második világégésnek. A románok 1938 és 1940 között, a magyarok visszatérésétől való félelmükben építették meg a Károly-vonal bunkerhálózatát, ami a második bécsi döntés után mindenféle harc nélkül került Észak-Erdéllyel együtt Magyarországhoz.

Velünk élő múlt Több mint egy évtizede rovom a kilométereket szinte naponta Nagyszalonta és Várad között. Több mint tíz éve járok el a bokrok, a kazamata-maradványok és a tankfogó árkok mellett, de még soha egy idős útítárs se beszélt róluk. A fiataloknak fogalmuk sincs arról, mik azok a főútról látszó betontorzók, az idősebbek pedig nem szívesen beszélnek róla. A magyarok legyintenek, annyival lezárják, hogy azt a románok építették a magyarok ellen, a többségi nemzet tagjai azonban még ennyit sem mondanak. Pedig az esztendőik során stoppolás közben, buszon vagy vonaton megannyi olyan emberrel találkoztam, aki előszeretettel osztotta meg velem

Magyar katona a Károly-vonal egyik erődjénél. A kép hátoldalán a dátum:

1940. október 11.

(SZEIFERT PÁL

HAGYATÉKÁBÓL,

A FORTEPAN GYŰJTÉSE)

élete történetét és nemzete örök igazságát. A máramarosi Szinérváralja és az Arad megyei Zimándújfalu között húzódó Károly-vonal azonban tabu a románok emlékeztetésében. Aztán az egyik gypsy (Gepiu, falu Nagyváradtól délre) idős ember tudtomra adja, ő részt vett a kazamaták megépítésében, és mind a mai napig nem emésztette meg „az árulást, ami miatt az ellenséghez került a Romániát védő erődrendszer”. Az árulás az ő szemében értelemszerűen a második bécsi döntés elfogadása volt.

Alulbecsülték a kiadásokat

A Károly-vonal után kutatva meglepően kevés írott anyagra bukkantam. A történetét magyarul Mihályi Balázs írta meg *Román véderő Magyarország ellen – „Maginot-vonal” Erdélyben* címmel. A világhálón olvasható a szerző könyvajánlója, s több ismertető cikke, ami bőséges adatsorral szolgál az elfeledett erődrendszerről.

Az első világháború utáni években elsőként a húszas évek második felében Franciaország kezdett állandó védvonal kialakításába a Németországgal közös határszakasz mentén. Az építető hadügyminiszterről, André Maginot-ról nevezték el, bár később kiderült, felesleges volt a hatalmas munka, hiszen a németek az Ardenneknben megkerülték.

A német-magyar szövetség megerősödése arra készítette a kisantant államait, így Romániát is, hogy építsen egy olyan védműrendszert a nyugati határ mentén, amely képes az esetleges magyar támadásokat fel tartóztatni. A hatalmas költségek miatt sokáig halogatták a beruházást, a döntést végül II. Károly király hozta meg. 1937-ben elkezdődött a román Maginot-vonalnak is nevezett rendszer építése. Hamar kiderült, hogy a beruházás a tervezettnél sokkal költségesebb, a román állam nem tudja finanszírozni a teljes rendszer megépítését, ezért úgy döntöttek, csak a fő közlekedési irányokat, a Körösök és a Szamos vidékét „zárják le” kazamata-rendszerrel, másutt csak lövészárkokat ásnak.

1940 nyarára 320 bunkert nagyjából befejeztek a Máramaros megyei Szinérváralja (Sieni) környéke, valamint Biharban a Szalacs közszéki Ottomány és a Várad alatti Nagyürögdhöz (Nojorid) tartozó Oláhapáti (Apateu) között. A korabeli román sajtó azt állította, hogy a védvonal teljesen elkészült.

Egyetlen lövés nélkül Nem sokáig örülhettek az eredménynek, a második bécsi döntéssel 1940 augusztusában Románia teljes hosszúságában elveszítette a Károly-vonalat. Kérték, hogy kapjanak időt az

A lőréses oldalirányba néztek, így az ellenséget, ha az túljutott a vizes-árkokon és a szögesdrót-akadályokon, keresztűz alá vehették – volna

erődök leszerelésére, meg is kapták, de így sem sikerült mindent elhordaniuk.

Magyar oldalon létrehozták az Erőd Leszerelési Bizottságot, azzal a céllal, hogy a bunkerekben található újrahasznosítható anyagokat, például a betonvasat összegyűjtsék, majd a kazamata-rendszert felrobbantsák, hogy soha ne legyen használható a magyarok ellen. A bizottság 1941 februárjában fejezte be a munkát, az összegyűjtött anyagok értéke elérte a 2,5 millió pengőt. A kazamatákat ekkor felrobbantották.

Román nyelvű leírás is olvasható, Constantin Moșincat nagyváradi nyugalmazott ezredes visszaemlékezései 2007-ben jelentek meg, ebben ír részletesen a Károly-vonalról. A kazamaták egymástól négyszáz méterre épültek, gyakorta két sorban, hogy a tüzekek egymást támogassák. A lőrések oldalirányba néztek, így az ellenséget, ha az túljutott a vizesárkokon és a szögesdrót-akadályokon, keresztűz alá vehették volna.

Moșincat is utal arra, hogy az erődök többsége nem volt befejezve. Nem építettek be egyetlen pán-célkupolát sem, sokat nem sikerült felfegyverezni, több helyütt még a talajmunkát sem végezték el. Az átadás során a román hadsereg igyekezett minden értéket kimenekíteni, de a földbe ázott telefonhuzalok ott maradtak, „amiket aztán a magyarok használtak” – írja visszaemlékezésében az ezredes. Hangsúlyozza, hogy „a rendkívüli anyagi áldozatok árán” felépített védműrendszert úgy kellett átadni a „bécsi diktátum” miatt, hogy „védelmében egyetlen puska-lövést sem lehetett leadni”.

Megállt az idő Az erődítmények ma is abban az állapotban láthatók, amiben 1941 februárjában hagyták őket. Többnyire szántóföldeken állnak, út nem vezet hozzájuk, kukoricáson, szántáson vagy friss vetésen gyalogolva közelíthetjük meg.

Átverekedjük magunkat a bozótoson, majd leereszkedünk az egyik felrobbantott kazamata belsejébe. Megdöbbentő méretű, vastag betonfal-darabok hevernek a földön. A bunkerek teteje többnyire egészben maradt a robbantás után. Egyik-másik kazamatánál a másfél méter vastag betonfödém falmaradványokra

Felrobbantott erőd a bokrok alatt

A mennyezeten arasznyi cseppkövek, sztalaktitok képződtek, a padlón pedig megjelentek a sztalagmitok

Az egyik bunker földéje kettétört, háztetőszerűen emelkedik a magasba. Ezt az országról is jól látni

támaszkodik, másutt leborulva áll. Az egyik nagy típusú bunker teteje egyszerűen kettétört és háztetőszerűen borítja be az alatta viszonylag épen maradt két szintet.

A bunkerek többségében azok a falak dőltek ki vagy robbantak szét, amelyeken nyílások, a bejáratok vagy a lőrések voltak. Az országhatár felé néző falakat annak idején kívülről földdel borították, így is próbálták álcázni az erődöket. A kazamaták ezen oldalai szinte mindig romhalmaznál épségben megmaradtak.

Bent áporodott, párás a levegő. A mennyezeten arasznyi cseppkövek, sztalaktitok képződtek, a padlón pedig megjelentek a sztalagmitok. A közel két méter vastagságú földem repedései mentén az esővíz leszárog. Ottjártunkkor, bár napok óta nem esett, folyamatosan csöpögött a víz, hangja a síri csendben kísértetiesen olyan, mintha egy természetes barlangban lennénk.

A kazamatákban, mivel jól elzárt búvóhelyek, vadállatok tanyáznak. Mi szerencsére eggyel sem találkoztunk (azért a biztonság kedvéért hangos zajt csapunk, remélve, ha van is ott valami, valaki, azt elijesztjük), de a nyomaik jól kivehetők: a porban látszik a fekvőhelyük, a levedlett szőr, a trágya, sőt több nagyobb testű állat csontvázát is felfedeztünk. Ám nemcsak a négylábúak járnak le a bunkerekbe: amelyek mellett út vezet el, emberi nyomok: szemét is van bőséggel, illegális hulladéklerakónak használják. A pillepalackok és eldobált ruhaneműk mellett az egyik helyen hatalmas kupac törött üveg is hevert mindenféle háztartási szemét mellett.

Ifj. Bajó János, a nagyürögdi tanács egyetlen magyar tagja megkeresésünkre elmondja, tudomása szerint a bunkerek a helyi önkormányzat kezelésébe tartoznak, de azokkal senki sem foglalkozik. Hozzáteszi: valamikor tervezték, hogy elbontják a romokat, de ez hatalmas és költséges munka lett volna, ezért hamar le is tettek róla. Úgy tűnik, a második világháború fura emlékművei továbbra is ott rejtőznek a szántóföldek közepén. Még szerencse, hogy a magyar-román barátság ma már a vastag betonfalnál is töretlenebb.

Egy nagy típusú kazamata belső képe cseppkövekkel a nagyváradi repülőtér mellett

A váradi huszonhatok

Világ csodája: az aradi tizenhárom Nagyváradon huszonhat lett. Tizenhárom délután öttől a Szacs vay szobornál, még ennyi pedig hattól Nagysándor József emléktáblájánál. Vértanúkból úgy látszik, sosem elég. Tasnádi-Sáhy Péter október hatodiki beszámolója alulnézetből.

Lázár Vilmos, Dessewffy Arisztid, Kiss Ernő, Schweidel József, Pöltenberg Ernő, Török Ignác, Láhner György, Knézich Károly, Nagysándor József, Gróf Leiningen-Westerburg Károly, Aulich Lajos, Damjanich János, Gróf Vécsey Károly és persze Batthyány Lajos, az első felelős magyar miniszterelnök, őt Pesten végezték ki, a tizenhármakkal egy időben. Gondoltam, leírom a nevüket már az elején, ha később nem jutna méltó hely nekik a beszámolóban, amiért minden szereplő csak a magát fújja.

Velem az élen: a konyhámban egy órával az EMNP-EMNT, és még ki tudja mi, szóval a Tőkés-féle rendezvény előtt leszakadt a redőny, és még csak meg sem tudtam javítani. Alapvetően nem lenne bonyolult művelet, a gurtnit simán vissza kéne szegelni a tárcsára, csakhogy a tok fedelét tartó csavarokat ügyes kezek befestették, eltűnt róluk a vajat, az idő sürgetett, így első körben belebuktam. Nem rángattam, nem csüngtem rajta, mégis sötétben kellett hagynom a konyhát. Azt hiszem, jogosan vagyok felháborodva. Persze nem annyira, mint Tőkés László, aki a Szacs vay szoborhoz érkeztemkor éppen a hatalom kiszolgálóit ostromozza a kamerába, meg azt is elmondja – Bibót idézve – hogy a demokrata nem fél. Nem akarom zavarni kinyilatkoztatás közepette, de az ideiglenes standon eladásra kínált Wass Albert, meg Nyirő kötetek sem kötnek le hosszán, úgyhogy inkább elvegyülök (kb. 100 ember van jelen, de ebben nem vagyok jó). Egy kisebb társaság (az egyikük feltehetően az ügyben érintett vállalkozó) afelett dühöng, hogy a Biharkeresztes-Nagyvárad buszjáratral kapcsolatos döntés a magyar-

A beszédek után galambokat eregettek

Sajnos nem derül ki, hogy konkrétan mit fogunk csinálni Orbán Viktor határtalan álmában román testvéreinkkel a közös prosperitás jegyében

Nyilatkozik az EP-képviselő a megemlékezés után

A SZERZŐ FELVÉTELEI

országi önkormányzati választások miatt késik, a polgármester az újráválasztatásával van elfoglalva, egy tisztos hölgy pedig kicsit arrébb a férjét lecsittelve tesz tanúbizonyosságot barátnőjének a '48-as eseményekkel kapcsolatos ismereteiről. Messze van még Világos, amikor megkezdődik a műsor. A konferan-szié szerepét Nagy József Barna EMNT régióelnök, EMNP bihari alelnök vállalja magára, elsőként felkonferálva Takács Péter Attila kolozsvári konzult. A hajdani bíró, aki arról lett híres, hogy a Jobbikot nem engedte neonácinak minősí-

teni, némileg közhelyesen népek Krisztusát emleget, és töretlenül bízik a nemzet feltámadásában. Csak támogatni tudom, hisz tudjuk: lesz még magyar feltámadás, bár remélem, pártatlan bírakkal, s pártpolitizálástól mentes konzulátussal. Jellemzően egy államfőjelölté szokott lenni a „főmeccs”, de ez esetben Szilágyi Zsoltnak, „mindannyiunk elnökjelöltje”-ként is csak a főfelvezető szerep jut (rögtön a Váradi Asszonykórus életvidám dalcsoakra után), ehhez képest szépen kivágja a rezet. Az aradi vértanúkból, mint a „szabadság szentjeiből” kiindulva a szabadság fogalmát igyekszik körbejárni, alkalmanként kifejezetten éles meglátásokkal. Azt mondja, úgy lehetünk szabadok, ha a románok is szabadok a tőlünk való félelemtől. Sajnos a mikéntet már nem részletezi: ennek érdekében magyar kultúrát szeretne románul népszerűsíteni, vagy ingyen ölelést kínálna heti háromszor forgalmas kereszteződéseken. A feladat lényegét szabadságharcként jellemzi, de ahogy kiveszem, inkább amolyan békehadtestesen, mert „román testvéreink”-et emleget. A csúcspontot Martin Luther Kingnél éri el, akinek – mint tudjuk – volt egy álma, most meg Amerikának „színes bőré” az elnöke. Obamáról a „nemzet miniszterelnökére”, Orbán Viktorra köt át, aki szerint az álmoknak nem lehet határt szabni. Ez a vége, sajnos nem derül ki, hogy konkrétan mit fogunk csinálni Orbán Viktor határtalan álmában román testvéreinkkel a közös prosperitás jegyében. Pataki István költő szavai után, az igazi attrakció felkonferálásánál kicsit leakadok, mert Nagy József Barna Tőkés Lászlót „Erdély európai parlamenti képviselője”-ként mutatja be. Szerencsére a hajdani püspök el is magyarázza, hogy miként van ez: ő a nemzet listáján jutott be, és ezért nem magyarországi (fideszes), hanem erdélyi képviselő. Ezután egyes húzással –Szacs vayn keresztül – tágitja a vértanúk körét, a következő mondatban már '56-nál, és Sass Kálmán érmihályfalvi mártír lelkésznel

tart, akit az „Érmellék messiásának” nevez, amiből ugye könnyű otthonos terepre eveznie, jöhet Krisztus és Pál apostol. Természetesen a hallgatóság számára is megfogalmaz tanulságokat: ha a '48-as, meg '56-os vértanúk vállalták a mártíromságot, tőlünk a legkevesebb, hogy mindenáron kitartunk nemzeti ügyünk mellett. Új bekezdést nyitva ezt követően a tévékamerának már elmondott üzenetek következnek a hatalom kiszolgálóiról, a zsarnokságról, és a félelemről. Ha valaki nem értené az általánosságban mondottakat, a képviselő úr levezeti: régen a román párttitkártól félték az emberek, ma már a magyartól. Végezetül viszszaad a messiás-vonalra: Krisztust saját vére árulta el a főpapok szeméjében, és szerinte ma is vannak olyan magyarok, akik saját testvéreiket szolgáltatják ki az elnyomóknak, és még csak a párbeszédre sem hajlandóak, helyette „Bukurestyiben” söröznek a posztkommunistákkal. Ezen a ponton megint összekavarodom: ha nem lehet „Bukurestyiben” sörözni, hogy valósítja meg Szilágyi a román-magyar szabadságharcos világbékét, telepátiával? Na de mire kitalálnám, az összes gondolatomat elnyomják a Nagyváradi Dalnokok „alkalomhoz illő” énekei. Ezután néhány tiszta perc jut az aradi eseményeknek is, bejátszásról meghallgatjuk a vértanúk listáját, rövid jellemzéssel kiegészítve, végül pedig 13 fehér galambot engednek szabadon. Késésben vagyok, így a koszorúzás előtt elindulok az RMDSZ rendezvényére, fél füllel még hallok, ahogy Nagy József Barna bátran gerinctelenezi „a pártot, aminek nem mondjuk ki a nevét”, biztos a galád főpapokra (mínusz püspökök) gondol.

*

A másik ünnepségen hozzátéve kétszer annyi ember gyűlt össze. A látvány pazar, a táblánál huszársorfal, a pulpitus előtt angyalgyermekarcok, bár érthetetlen okból kifejezetten ízléstelen tarka nyakkendőben. A cserkészeket nem emlegetem, azok Tőkéséknél is tartották a zászlót, láthatóan pártatlan szervezet. Érkezttemkor a gyerekek éppen azt éneklék, hogy *Kossuth Lajost az anyja / Keservesen sirat-*

Szabó Ödön beszél Nagysándor József emléktáblája előtt

ja, ismerős dallam, 15 perccel korábban hallottam a Dalnokoktól. A rendezvény nem csak szép, de hatékony is: csak egyetlen szónoklat van, Szabó Ödön képviselő. A Bihar megyei ügyvezető elnök felütésként kifejezi örömét, amiért Nagyváradi közösségének tagjai ilyen szép számban emlékeznek együtt a hősökre (a külön emlékezőkre később kerül sor). Rövid történelmi áttekintésében felhívja a figyelmet: az első felelős magyar kormány tagjai széles bázist fedtek le a Kossuth-Széchenyi-Deák törésvonalak mentén, de ennek szét kellett hullania, mert mi magyarok túl sokat harcoltunk egymással, és túl keveset foglalkoztunk közös értékeinkkel, valamint azzal, ami körülöttünk zajlik. Könnyen követhető tanulsággal is szolgál: csak úgy lehet hatékonyan érdeket képviselni, ha egységesek maradunk. Következtetését nem hagyja a történelem homályában derengeni, ügyes analógiával átülteti a mába: míg egyesek, a négy történelmi egyház képviselőinek vezetésével a Szent László templomban imádkoztak a mártírokért, mások e szent teret sem tartották az egység kimutatásához megfelelő színtérnek (értsd: galambot eregettek a Szacsavay szobornál). Már imádkozni sem tudunk együtt? – teszi fel Szabó képviselő a dörgedelmes szónoki kérdést. Eztán hozzáteszi, mindezt csak a szétszakítottság felett érzett fájdalom mondatja vele, kizárólag jobbító szándékkal, hogy az

„ősz hajú nagyatyáink, nagyanyáink álmodta szövetséget” ismét egysébe lehessen kovácsolni, merthogy a legnagyobb követ is kavicsonként össze lehet morzsolni. Mint mondja, mindnyájunk felelőssége, hogy a szikla megint szikla legyen, mert senki nem kérdezi, mi bajunk van egymással, amikor a kormányban magyar érdeket kell képviselni, vagy négy gyermek számára meg kell menteni a gyantai 1-4 osztályt. Utóbbival kapcsolatban a Nagysándor József emléktábla felé mutatva közöli az örömhírt: „Tábornok úrnak jelentjük: megoldottuk.” Mint még egyszer hangsúlyozza, ehhez viszont ott kell lenni a tanfelügyelő-ségen, a prefektúrán és mindenhol, ahol csak lehet. Az erős képvisélet hiányának veszélyeire kézenfekvő példával is szolgál: nincs Váradon magyar alpolgármester, az egyébként bejelentett, engedélyezett rendezvényt parkoló autók között kell megtartani, nincs a helyszín rendezésén biztosítva, mert „eme város fura urai így azt gondolják, megtehetik”. Figyelmeztet, a jogokból lehet visszalépni, ezért október 6-a tanulsága az: csak az a miénk, amit „ha kell vérrel, ha kell békével” meg tudunk őrizni. Programadásul az ellenlábasai által Mohamedán Gábornak csúfolt Bethlen Gábor mondatát idézi: nem mindig tehetjük meg, amit kell, de mindig tegyük meg, amit lehet. A beszéd zárultával van még szavalat, népdal hegedűkísérettel, és persze hosszas koszorúzás tisztelgő huszárok közt. Ez utóbbit nem állom végig, az értelmiség számára állítólag egyetlen járható úton a kocsma felé indulok. Aztán leteszek a tervről, rájövök, üres a zsebem, és a redőnyt is meg kéne javítani, csak még nem tudom, hígítóval vagy vésővel menjek rá a festékbe tokosodott csavarfejekre. Végül hagyom a konyhát sötétben, ágyba bújok ruhástól.

Álmomban az összes felekezettől kijön az áporodott templomokból, és szemrehányás nélkül térdel imára az eltévedt báránnyal mellé, felettük megbékélt püspök repked 13 fehér galamb vontatta szekéren, a lelkekből sugárzó szeretet pedig a menynek világosságával ragyogja be a szakadt redőny mögött rekedt konyhát.

A jogokból lehet visszalépni, ezért október 6-a tanulsága az: csak az a miénk, amit „ha kell vérrel, ha kell békével” meg tudunk őrizni

A nemzet neme

Olyan gyakran hallható ma is a „nemzettest”-re való hivatkozás, annyira megszokottá vált ez a képes beszéd, hogy nehéz elhinni: ennek a fogalomnak a születésekor, és sok hasonló metafora létrejöttékor konkrét értelmük, jelentésük is volt. Egykor (nem is olyan régen) valóban testként értették, tapasztalták, kezelték és gyötörték a nemzetet. Hogyan lett és mivé lett ez az organizmus? Mivel járt ez a nemzeti-testiség?

Bokor Zsuzsa egy „nemzettest” szétesését és születését dokumentálja anatómiai pontossággal máig tabunak számító problémák azonosításával és feltárásával. Azt vizsgálja köteté szerkesztett doktori disszertációjában, hogyan alakult a prostitúció szabályozása Kolozsváron, az imperiumváltás után, milyen jelentése, szerepe volt ennek a társadalmi szerepnek, intézménynek, bélyegnek, megélhetési formának abban az időszakban, amikor a régi (monarchia korabeli) rend felszámolása és az új (román) rend megteremtése volt az elsőszámú közegészségügyi, s így politikai feladat.

Igen, ez a két szempontrendszer – a politikai és közegészségügyi – akkor nagyon is szorosan kötődött, több ok miatt. Egyrészt azért, mert az új hatalom kontroll alá igyekezett vonni mindent, ami a közösségi újratermelést érintette, másrészt azért, mert új, egészséges társadalmat ígért (szemben az eltűnő, beteg, nemi betegségekkel fertőző) régivel, harmadrészt azért, mert az új elit fontos képviselői az orvosok voltak. Az orvosképzés, az orvos-foglalkoztatás, a kórházalapítás volt az orszáépítés stratégiai ágazata. Az orvostársadalom infiltrálódása a politikába Romániában, és Erdélyben jelentős hagyományokra tekint vissza, aki érteni szeretné, hogy miért, annak különösen ajánljuk Bokor Zsuzsa könyvét. A témának van román nyelvű háttere, három éve jelent meg a Lucian Nastasa által jegyzett Egyetemi antiszemitizmus 1919-1939 című kötete a Kriterion illetve a Kisebbségkutató Intézet gondozásában. Bokor Zsuzsa

Az ideai társadalomtudományi kiadványok egyik legjobbját veheti a kezébe az olvasó

munkája ezt egészíti ki egyedien és érzékenyen a kirekesztés, a hatalomgyakorlás egyéni és közösségi formáit rekonstruálva.

Számtalan kérdést nyit és válaszol meg a kötet: hogyan működik a normarendszer, ki, miként kerül normán kívülre, mindez milyen hatással van az egyéni életre, milyen élettörténetek születnek a korlátozás, fenytés, bírságolás, megszégyenítés nyomán, ezek hogyan közvetíthetők, értelmezhetők egy adott korban, és azon túl?

Tompa Andrea és Vida Gábor regényei az utóbbi hónapokban új fejezeteket nyitottak a világháború előtti-utáni és a világháború közötti Erdély megismeréséhez. Bokor Zsuzsa tanulmányorozata szorosan ezekhez tartozik. Míg az előbbiek arra tesznek kísérletet, miként foglalkozhat a történelem, az adat, a tény fikcióba (és tehető érthetőbbé, ellenőrizhetőbbé az irodalom által a történettudomány), addig ez a kötet arra vállalkozik, hogy a személyest, az egyedit, a ki nem mondottat, a nehezen megfogalmazhatót dolgozza fel, társadalomtudományi eszközökkel. Egymást kiegészítő háttárlépések ezek, amelyeket érdemes együtt, egymással összevetve olvasni. Az előbbiek már több rendben díjazott regények, Bokor Zsuzsa kötete

legalább akkora figyelmet érdemel: biztos, hogy az ideai társadalomtudományi kiadványok egyik legjobbját veheti a kezébe az olvasó.

Esettanulmányok, fogalmi konstrukciók-rekonstrukciók és dekonstrukciók, módszertani revíziók váltják egymást. Ki-kik érdeklődésének, képzettségének (vagy képzetlenségének) megfelelően található olvasni, átgondolni és átérezni valót. A könyv kiindulópontja Bálint Zoltán orvos-pszichológus hagyatéka, amely a kolozsvári prostituáltak, prostituáltként számon tartott nők személyes iratait tartalmazza. Bárdi Nándor közvetítésével ez jutott el Bokor Zsuzsához, aki korszerű és érvényes társadalomtudományos kontextusban teszi értelmezhetővé e dokumentumokat. Fontos adalékokat nyújt a nemzettest anamnéziséhez és prognózáshoz. Saját egészsége érdekében ki-kik, ahogy tanácsolni szokás, olvassa el figyelmesen ezt az útmutatót.

BOKOR ZSUZSA: *Testtörténetek. A nemzet és a nemi betegségek medicalizálása a két világháború közötti Kolozsváron*. Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár, 2014.

PARÁSZKA BORÓKA

Pomádé király eltáncolt meséje

A hatéves, aki megbabonázva nézte a Nagyvárad Táncegyüttes Pomádé király új ruhája című előadást, a vége felé önfelédten felkiáltott: ez olyan, mint a valóság. Igaza van, a táncszínházi előadás tényleg napjaink pojcáiról szól. S akinek nem tetszik a nyelvezet, amelyen megszólalnak a művészek, az vagy a színházat nem szereti, vagy elhallgattatta magában a gyermeket. Simon Judit írása.

Dimény Levente színművész, az előadás rendezője és egyik koreográfusa azt mondta, köszönjem meg az élményt kollégájának, a másik koreográfusnak László Csabának is. Megköszöntem, ők tudják, hogy osztokdakt a munkán, a lényeg: valóban remek, szellemes a koreográfia. Az előadás alapja a tánc, de meghatározója a színházi nyelvezet, amire Dimény „lefordította” a nagyszerű gyermekoperát. A táncosok ugyanis remek színészekké válnak, gesztusaik, arcjátékuk olyannyira kifejező, hogy mintegy elmesélik a történetet.

A minimalista díszletek között a clown irányítja a cselekményt, ő köti össze a jeleneteket, narrátorként viselkedik. Az udvaroncok és maga király is pojcája, a szabólegények pedig kiskamaszok. A jelmezek tökéletesen megmutatják, ki hová tartozik, milyen a viselőjük jelleme. A hatalmasok, a megalkuvók, a talmiság, a fölösleges külsőségek gúnyrajza a *Pomádé király új ruhája*, s egyben az igazmondás, az értékek megőrzésének szószólója.

Humor és játékoság jellemzi, valamint pontosság és kidolgozottság. Ránki György zenéje hatalmas feladatot ró az alkotókra, amit

A cselekményt a clown irányítja
FOTÓK: SZIGLIGETI
SZÍNHÁZ

cseppet sem tesz egyszerűbbé, hogy szöveg nélkül játssza el a gyermekoperát a Nagyvárad Táncegyüttes. A zene, a test és az arc együttese kell kifejezze mindazt, amit a szavak tenének. Annál is inkább bonyolult ez, mert Ránki több stílusú zenét ötvözött művében a népzene-től a dzsesz-szig.

A szereplők mintha maguk lennének a zene, mintha a mozdulataik generálnák a hangokat. Minden ütemre jut egy pontos mozdulat. Az alkotók kiaknázzák a zene humorát, mélységeit, játékoságát. Bizonyára ez is hozzájárul az előadás egységességéhez, töretlen ívéhez. Meglepetést okozott a táncosok színészi játéka, a könnyedség, ahogyan a tőlük megszokottól távol álló koreográfiát magukévá tették.

Dimény rendezése a kulcsa az egésznek. Megjelenik benne sajátos humora, és határozott értékrendje. Ezen a játékos színházi nyelven mondja el mindazt, amit a jelenünk-

ről gondol, amiről úgy véli: az elkövetkező generációk ne tekintsenek elsődlegesnek. A felnőtteknek pedig megmutatja, milyenek is lényegében, hogy a „mit veszek fel” fontosabb, mint a „mit is látok, hallok”, s idő sokkal drágább annál, minthogy cicomára pazaroljuk.

Mert a király mindig meztelen, ha a felszín alatt nincs tartalom. S ki mondhatná, mutathatná meg, a király és az udvar talmiságát, ha nem a művész, a clown. Ő szórakoztatva, gúnyolódva kiáltja a világba, hogy nem jó az irány. Akikkel szövetkezik, és akik megértik, azok elsősorban a gyerekek, a változásra nyitott kamaszok. Bizony a humor, a gúny a legbékésebb, de a legkegyetlenebb fegyver. A diktátoroknak nincs humoruk és a kegyenceik sem mernek nevetni. Csak a szabad emberek mernek nevetni a hatalmasokon, persze önmagukon is.

Az alkotók szerint az előadás 9-től 99 évesekig szól, és igazuk van. A gyerekek a mesét, a felnőttek a hatalmasok kigúnyolását „olvashatják ki” az előadásból, de a felkiáltó hat-éves arra int, nem kell lebecsülni a gyerekek képességét.

Egyébként az előadásnak szerintem egy komoly hibája van: túl rövid. Nézttem volna még egy jó ideig ezt a szellemes és őszinte játékot.

A diktátoroknak nincs humoruk és a kegyenceik sem mernek nevetni

Nagyvárad Táncegyüttes

Andersen–Ránki: Pomádé király új ruhája
mese táncban

Rendező: Dimény Levente

Koreográfus: Dimény Levente, László Csaba

Díszlet- és jelmeztervező: András Csongor m.v.

Helyezd be a macskát

Nem tudom, ki hogy van vele, én egy picit le vagyok maradva a cseh könnyűzenei szcéna történeteit illetően. Nemrég a nagyváradi Moszkva kávézóban rá kellett döbbenjek, nagyon helytelenül. Az első név, amit érdemes – még ha nem is egyszerű – megjegyezni, legyen a Vložte kočku. Egyrészt nagyon jól zenélnek, másrészt pedig meglehetősen vicces fiúk, legalábbis JIŘÍ KONVALINKA (elektromos hegedű) és CYRIL KAPLAN (dob), akiket sikerült diktafon végre kapnom koncert után, mindenképpen annak tűntek. Tasnádi-Sáhy Péter interjúja.

Tisztázzuk előbb, mit jelent a banda neve, Vložte kočku?

Jiří: Egy könyvből, illetve egy ebből készült filmből vett idézet, olyasmit jelent, hogy *helyezd be a macskát*. A megfejtést viszont meg-hagynám neked.

Cyrl: Na jó, az eredeti angol szöveg úgy hangzik, hogy „Feed me a stray cat!” (Tömj belém egy kóbor macskát), így sem ugrik be?

Most éppen nem, de ígérem, utánajárok. (Az idézet az Amerikai pszichóból származik, egy bankautomata próbálja macskatömködére sar-

A SZERZŐ FELVÉTELEI

kallni a főszereplő Pat Bateman-t – a szerk.) *Ha már a névvel ilyen titokzatosak vagytok, a banda történetéről azért csak meséltek egy picit, ugye?*

Cyrl: Persze. (nevet) Szóval az első formációt a bátyámmal, Kryštoffal, a pultnál éneklő sráccal alapítottuk 2008-ban, azt még másként hívták. Jiřínek pedig a billentyűsünkkel, Tomáš Kubínna zenélt akkoriban.

Jiří: Igen, aztán valahogy mi ketten barátoktunk össze, el is kezdtünk együtt zenélni, de Cyrl elment tíz hónapra Új-Zélandra, én pedig egy kicsit Mongóliába, és ez átmenetileg megakasztotta a dolgokat.

A színpadfelosztáson is látszik, hogy valahogy a ti barátságotok mentén halad ez a történet, viszonylag ritka, hogy a dob és az elektromos hegedű legyen elől, nem?

Cyrl: Mondjuk nem mindig így állunk fel, de azért mondasz valamit, négyzet alakú színpadokon mindig ez a leosztás. Egyszer például játszottuk úgy, hogy a terem négy sarkában voltunk, azt a közönség nagyon élvezte, hiszen középen a legjobb a hangzás.

Jiří: Ja, mondjuk nekünk kicsit nehezebb volt.

Én így is rendkívül élveztem a zenéteket, bár ha meg kéne mondanom, pontosan mit hallottam, azt hiszem, bajban lennék.

Jiří: Hát mondd azt, hogy prágai rock, bár nemrég elektromos zene kategóriában kaptunk valami díjat.

Cyrl: Igen, mások meg azt mondják, hogy alternatív zenét játszunk, de szerencsére a kategorizálás nem a mi dolgunk, azt ti újságírók elvégzitek.

Úgy tűnik, fontos a szöveg is, de mivel csehül van, nem sokat értettem belőle.

Jiří: Hát azokat nagyobb részt Cyrril írja...

Cyrl: Igen én.

És esetleg elmondod, hogy miről szólnak?

Cyrl: Csak a szokásos, kis sztorik, álmok, gondolatok, érzések, ami jön. Ezzel cseh újságírók is szoktak piszkálni, pedig ők elvileg beszélik a nyelvet. (nevet) Nem feltétlenül törekszem arra, hogy egyértelműek legyenek ezek a szövegek, mert így mindenki megtalálhatja bennük a neki tetsző mondanivalót, ennek köszönhetően az emberek nem csak hallgatják a zenénket, hanem részt vesznek benne. Szerencsére a cseh nyelvben sokat lehet játszani a szórenddel, sokféleképpen össze lehet rakni egy mondatot.

A magyar is ilyen, értem, miről beszélsz. Más téma: ahogy olvastam utánatok, az derült ki, hogy

A cseh nyelvben sokat lehet játszani a szórenddel, sokféleképpen össze lehet rakni egy mondatot

interjú

Csehországban meglehetősen híresek vagytok, jól látom?

Cyrl: Olyasmi, de azért nem állítanám ennyire határozottan.

Jiří: Elégé ismert, de azért valahol rétegzene nek számítunk.

Intim kérdés: megélték belőle?

Jiří: Uh, hát egy kezemen meg tudom számolni, hány mai banda él meg kizárólag zenélésből, főleg olyanból, mint a mienk.

És mit csináltak a bandán kívül?

Jiří: Én színművészetit végeztem eredetileg, most meg éppen félbehagytam egy dizájn kurzust, mellesleg pont a banda miatt. Emellett színházi zenét csinállok, de hát abból sem lehet megélni. Cyril egyébként pszichológus, Kryštof szobrász, Tomášnak asszem nincs diplomája, de ő él a legjobban: mobiltelefonos alkalmazásokat készít. *(nevet)*

Cyrl: Egyébként pedig lehet, ellennék szűkösen a bevételekből, de eldöntöttük, hogy a megélhetésről egyelőre mindenki maga gondoskodik, a közös pénzeket pedig visszaforgatjuk a bandába. Most is,

Van olyan álmunk is, hogy szeretnénk a 'Szidzseten' játszani

amikor hazamegyünk, irány a stúdió, rögzítjük a harmadik nagylemezt. Az előzővel két díjat is bezsebeltünk, az egyik a legnagyobb otthoni elismerés, mondhatni a cseh Grammy-díj. *(nevet)*

Jiří: Persze, ez bizonyos szempontból nem jelent nagyon sokat, viszont többen megismernek bennünket, például feltehetően ennek is köszönhető, hogy most itt vagyunk.

Apropó, beszéljünk erről: hogy keveredtetek Prágából Nagyváradra.

Cyrl: Van egy három évvel ezelőtt létrehozott utazó fesztivál, a Soundcech, az egyik nagy cseh sörgár támogatásával, ami arról szól, hogy ismertebb cseh zenekarok turnéznak Romániában. Idén többek között minket hívtak, ami nagy megtiszteltetés, hisz olyan legendás bandával turnézunk együtt, mint a *The Plastic People of the Universe*, ők nálunk az underground szcéna legnagyobbjai a '60-as évek óta. Megjártuk már Bukarestet, Kolozsvárt, és most itt vagyunk.

Ha már a városoknál tartunk, hogy éreztétek magatokat?

Jiří: Igazság szerint nem igazán volt időnk várost nézni, folyamatosan nagyon fáradtak voltunk a sok utazástól, de a klubok, ahol játszottunk, és az emberek, akikkel találkoztunk, nagyon tetszettek. Csak jó-

kat mondhatok. Ez az első alkalom, hogy Romániában járunk, és nagyon élvezzük.

Egyébként mennyire vagytok hozzászokva a külföldi koncertezéshez?

Cyrl: Játszottunk már Szerbiában, Szlovákiában, Ausztriában és most Romániában. Szóval nem mindennapos, de nem is ez az első alkalom.

Ha jól tudom, eredendően prágaiak vagytok. Mennyire központosított nálatok a zenei élet, nagy előny, hogy ott vagytok a fővárosban?

Cyrl: Biztos, hogy előnyt jelent, az pedig megkérdőjelezhetetlen, hogy sehol az országban nincs olyan élénk könnyűzenei élet, mint Prágában, majd minden este 3-4 jó koncert közül választhatasz.

Jiří: Mondjuk ez indulásnál hátrányt is jelent, hihetetlenül nehéz magadra vonni a figyelmet. Először persze ott van egy baráti, ismeretségi kör, akik eljárnak a koncertjeidre, de természetes, hogy rád unnak, másokat pedig nagyon nehéz bevonítani. Keményen kell nyomulni, hogy pár száz vagy ezer embert összegyűjts egy koncertre.

Végezetül beszéljünk kicsit a terveitekről? Azt mondtátok, hogy mentek a stúdióba, és aztán?

Cyrl: Hát igen, most ez a legfontosabb, aztán valahogy jövő év elején szeretnénk nagyot turnézni az új anyaggal, először otthon, aztán ki tudja.

Jiří: Jó lenne megint utazni kicsit Európában, visszamenni azokba a klubokba, ahol már jártunk, többek közt ide is, meg van Bánátban egy nagy fesztivál, oda is mindenképpen.

Cyrl: Van olyan álmunk is, hogy szeretnénk a 'Szidzseten' játszani, jövőre talán összejön.

A budapesti Sziget fesztiválra gondolsz?

Cyrl: Vao, igen, nem is tudtam, hogy így mondják, nálunk Csehországban mindenki dzs-vel ejti, ma is tanultam valamit.

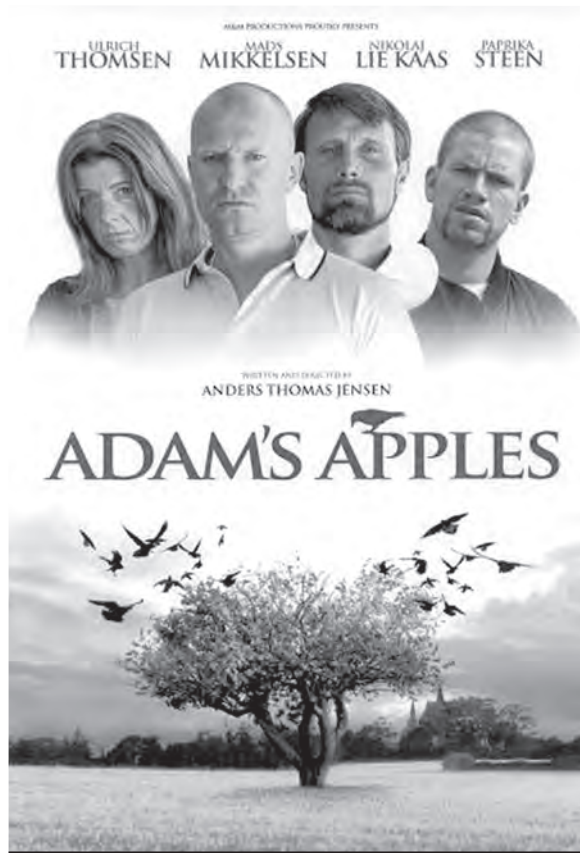
Északi szelek a moziban

Időnként talán nehéz megemésztetni az északi mozi terméseit, a jelentős társadalmi különbségek eltérő problémákat szülnek, amelyekkel nehéz azonosulnunk. Azonban az első látásra tapasztalt távolság úgy válik kisebbé, ahogy mindinkább befűrjük magunkat az idegen kultúrákba. A Mozimustra új kiadásában Kustán Magyari Attila két északi-európai filmet mutat be, hogy felhívja a figyelmet: akármilyen körülmények közt éljünk, hasonlóak vagyunk.

Dalok a konyhából

A norvég Bent Hamer *Dalok a konyhából* (Salmer fra kjøkkenet) című 2003-as filmje olyan szituációt hoz létre, amilyent még nem tapasztaltunk. A történet szerint az ötvenes években egy konyhai berendezések gyártására szakosodott svéd cég úgy dönt, tudományos kutatásokat végez a tökéletes konyha megalkotására. Ehhez a helyi háziasszonyok szokásait kell felmérniük, és miután az alapos megfigyelések megtörténtek, úgy döntenek, hogy a norvég agglégények életét is rögzíténék.

Folke, egy szorgalmas, lelkiismeretes kutató is elvállalja a munkát, így kerül Izsákhhoz, a norvég far-

merhez. A konyha sarkában helyezi el magasztott székét, és abban ülve figyeli, hogyan használja a konyhát alanya. A két ember eleinte nem érintkezik. Egyrészt, mert Folket szakmai szabályok kötik: nem sza-

Az Ádám almái plakátja

A film betekintést nyújt Európa északibb társadalmainak különleges atmoszférájába, de ugyanannyit elmond a mai emberről is

Folke, a kutató vizsgálja Izsákot, a farmert

bad közvetlen kapcsolatot létesítenie a megfigyelt emberrel, másrészt a háború utáni svéd-norvég kapcsolat nem a legrózsásabb.

A kezdeti morgolódások után azonban csillapodnak a kedélyek, a két férfi között igazi barátság alakul ki. Miközben a filmet nézzük, valószínűleg drukkolunk, hogy a feszültségek valóban leépüljenek, és egy rossz mondat vagy mozdulat el ne rontsa a dolgokat. Hogy végül sikerrel járnak-e, kiderül a végén.

Ádám almái

A 2005-ben legyártott, Anders Thomas Jensen rendezte dán-német *Ádám almái* (Adams æbler) története Adam Pendersenről szól, aki neonáci, és ezért tizenkét hét közmunkára ítélik. Egy kolostorba kerül, ahol megismeri a béketűrő, jólelkű papot, Ivant, egy iszákos, kövér férfit, egy lelkiileg sérült terhes nőt és egy pakisztáni férfit, aki terrorista.

Ebben a díszes társaságban tölti napjait, amelyek minden reggel a harang fölöttébb erős kongásával kezdődnek, és a kereszt helyére szegezett Hitler-kép leesésével.

Adamot nem az eszéért szeretik, és azért sem, mert különösebben türelmes volna. Nem egyszer akasztja össze a bajsát társaival, a lelkeszt is elagyabugyalja, ha már nem bírja követni a teológiai ihletésű tanácsait.

A történet szerint Adam már a megismerkedésükkor kitűz egy célt maga elé, amit a következő tizenkét hétben el kell érnie: a kertben álló almafák terméséből süteményt fog készíteni. Ez azonban nem könnyű feladat, a fákat a természet mindenféle csapásai kikezdi, és saját magával is meg kell küzdenie.

Emberi sorsok, emberek egymás közti viszonya, a gyűlölködő náci és a mindent eltűrő keresztény, a zsigerből odacsapó és a nevelésesen békés ember találkozás – a film végső soron betekintést nyújt Európa északibb társadalmainak különleges atmoszférájába, de ugyanannyit elmond a mai emberről is.

Kolozsvári Állami Magyar Színház

Október 18-án, szombat este 8 órakor
Saviana Stănescu:

Useless

stúdióteremben

Rendező: Kövesdy István

Felolvasószínházi előadás

Október 20-án, hétfő este 8 órakor

Roger Vitrac:

Viktor, avagy a gyermekuralom

stúdióelőadás a nagyszínpadon

Rendező: Silviu Purcărete

14+

Október 22-én, szerda este 8 órakor

Stephanie Robison & Theodore Shank:

Serena in X-tremis

nagytermi koncertelőadás

Rendező: Albu István

www.biletmaster.ro

erdelyiriport.ro

Új arculat, önálló tartalmakkal Naponta friss hírkommentek

erdélyi
riport

Szabad sajtó Erdélyből,
nem csak erdélyieknek

LAPZÁRTA | POLITIKA | GAZDASÁG | RIPORT | INTERJÚ | TÁRSADALOM | KULTÚRA | THÁLIA | PUBLICISZTIKA | PORTRÉ | ARCHIVUM | GALÉRIA

Mit ajánlanak az esélyesek?

Cseke Péter Tamás kollégáinknak volt türelme végigolvasni a romániai elnökválasztás két legesélyesebb jelöltje, Victor Ponta és Klaus Iohannis választási programját. Csalódnia kellett.

Politika

TOVÁBB

Egy telefon, egy helyszín

Megszokhattuk, egy átlagos filmben több helyszínen zajlik a cselekmény, és el sem tudjuk képzelni, milyen lehet, ha „ki sem mozdulunk” másfél-két órán keresztül. Kustán Magyari Attila két olyan alkotást mutat be, amelyek fenntartják a néző érdeklődését annak ellenére, hogy mindvégig egy helyen játszódnak.

Kultúra

TOVÁBB

Sportra hangolva Püspökfürdőn

Az idén a sport volt az alaptémája a MIÉRT Akadémiának. A Nagyvárád melletti Püspökfürdőn tartott találkozón ismert sportemberek vettek részt. Az volt a cél, hogy rávilágítsanak az egészséges életmód és a rendszeres mozgás fontosságára, továbbá világos képet kaphassanak az erdélyi magyar fiatalok sportolási lehetőségeiről. A diagnózis eredménye lehangoló. Borsi Balázs összefoglalója.

Társadalom

TOVÁBB

Embertervek

Ha nem látnánk, hogy a genetika és orvostudomány terén egyre merészebb lépéseket teszünk meg, azt mondanánk, a transzhumanista mozgalom, amelynek az emberi faj átalakítása a célja, megvalósíthatatlan utópia, unatkozó sci-fi rajongók játékszere. Azonban komolyan veszi célkitűzéseit, és úgy tűnik, a korszellemmel gyakran találkozik. Hogy miképpen, azt Kustán Magyari Attila foglalta össze.

IMPRESSZUM | ELÉRTETŐSÉG | ADMIN

Hír plusz komment

Igazságos döntetlen Bukarestben

MTI: A magyar labdarúgó-válogatott Dárdai Pál új szövetségi kapitány bemutatkozó mérkőzésén 1-1-es döntetlennel ért el a nagy rivális románok otthonában az Európa-bajnoki selejtezősorozat szombati játéknapján. Az első félidőben nagy mezőnyfölényben futballozó hazaiak a 44. percben Raul Rusecu révén szereztek vezetést, a fordulást követően a 82. percben azonban Dzsudzsik Balázs szabadrúgásból egyenlített. A magyar csapat ugyan továbbra is, immár 33 éve nem tudja legyőzni riválisát, azonban 1981 után nem kapott ki idegenben, ráadásul Dzsudzsik révén 1972 után szerzett újra gólt vendéglént. A magyar válogatott így két mérkőzés után egy ponttal áll csoportjában, kedden a Feröer-szigetek vendégeként folytatja szereplését a sorozatban.

Cs. P. T.: Nem állítjuk, hogy a magyarok bukaresti ponttrablása kizárólag az ideiglenesen kinevezett edző érdeme. De nem járna mindenki jobban, ha Dárdai hosszú ideig a posztján maradhatna?

Műzli

Mindenünk a foci

A sportesemények nagyobbik része – mondhatni definíció szerint – az adott sportág gyakorlóinak illetve rajongóinak életére gyakorolnak hatást. Bizonyára vannak napok, amikor vulkánkatlanként forrong a lengőteke-világ, mi földi halandók mégsem érzékelünk ebből túl sokat. Azt gondolná az ember, így van ez a futballal is: ha nem életelelendik stadion a kert végében, nem lesz keserűbb avagy aromásabb a reggeli fekete, amiért x és y klubok vagy országok csapatai játszani készülnek egymással.

Folytatáshoz "klikk"...

Vezércikk

Vacsoracsata

„Feltételezések helyett inkább várjunk, talán a

8°C
20°C

20. MÁRCHOVSÁRHELYI
NEMZETKÖZI
KÖNYVVÁSÁR
ahol a nap eltelik
2014 november 13-15.

ALKOTÓI PÁLYÁZAT
FIATALOKNAK
I Ragadj tollat!
II Peregjen a kápi!
III Kattints!
www.erdelyiiriport.ro

Aki elzárja az éjszakát
Nona Ciobanu

erdelyiriport.ro

Szabad sajtó Erdélyből, nem csak erdélyieknek